REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf. Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik.
în Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-korut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

(Numĕr de Dumineca 2).

„GAZETA“ iese în fiacare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etaiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunĭ 12 c., pe trei lunĭ 6 corónе. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 8.—Anul LXVI. Brașov, Dumineca 12 (25) Ianuarie 1903.

Ce póte aduce viitorul?

Anul acesta, care s'a introdus cu o iérnă aspră, cum n'am mai pomenit de mult, pare că are sĕ ne aducă încă în tóte privințele marĭ surprise.

Speranța ce-o nutresc agricultorii noștri, că acest an va fi mănos, sĕ dea Dumnedeu sĕ se împliéscă pe deplin! Fi-va însĕ tot așa de mănos în îndreptarea stărilor politice dinăuntru și din afară, în ștergerea lacrimilor celor asupriți de sórte, a celor nedreptățiți și nemulțumiți și în mângâierea popórelor, carĭ luptă pentru esistența națională și pentru libertatea lor?

E prea scurt timpul de un-spredece lunĭ, căcĭ una aprópe a trecut, pentru a face tóte aceste minunĭ. Ar fi de ajuns însĕ ca în acest timp sĕ se facă un început de schimbare spre mai bine, sĕ pornéscă lucrurile pe un alt văgaș, pe care sĕ pótă ajunge la o situațiune mai bună și priinciósă.

Incurcăturile dinăuntru sunt destul de marĭ, pentru-ca sĕ se pótă aștepta un desnodămĕnd al crisei dualismului, prin care sĕ se producă o schimbare de sistem, ce ar puté sĕ favoriseze causa celor asupriți, dând nutremĕnt speranțelor în isbânda ei deplină.

S'a vĕdut și s'a dovedit și în dilele ultime, că cu tóte amenințările de a se rupe de Austria, Ungurii de la putere țin fórte mult de a susține mai departe legătura dualistă cu acest stat, fiind-că — vorba lui Mocsary — numai astfel ei pot sĕ continue politica de maghiarisare violentă; dér independența țĕrii nu o vor puté dobêndi de cât numai făcĕnd dreptate naționalităților și împăcĕndu-se cu ele.

Dér dualismul nu va mai puté dăinuĭ mult, décă nu se va puté face o împăcare a națiunilor din Austria pe basa lui. Trei-decĭ și cincĭ de anĭ de încercărĭ și esperimentărĭ au fost, credem, de ajuns ca orĭ-ce om cu minte sĕ se convingă, că în țĕrile austriace nu-i posibilă o împăcare și consolidare pe basele de până acuma. Numai introducerea unui sistem federalist ar mai puté îndrepta lucrurile acolo pentru durată, séu că va trebui sĕ urmeze o nouă ediție a absolutismului, care ar fi și mai fatal pentru dualism și pentru Ungaria.

Se póte prin urmare întêmpla ușor ca Ungaria sĕ fie totu-și în cele din urmă silită de a-o rupe definitiv cu Austria și atuncĭ va sosi momentul fatal, când cei dela cârmă, carĭ adĭ n'au pentru popórele nemaghiare decât cuvinte dure de poruncitorĭ în interesul maghiarisării, vor trebui sĕ se trezéscă și sĕ se gândéscă la o sinceră înțelegere cu ele.

Și momentul acesta póte fi încă grăbit prin nisce evenimente neașteptate din afară, unde arde focul sub spuză.

Au mai dovedit cei ce ne cârmuesc adĭ după recetele lui Banffy, Szell, Wlassics ș. a., că sciu sĕ-și aducă aminte de popórele nemaghiare, când ajung a fi în strîmtóre.

S'a dis, ce e drept, c'a încetat politica șovinistă a lui Banffy, dér urmașul sĕu Szell orĭ cât de mult ar vorbi de „drept și dreptate“, nu se póte rupe de acéstă politică, fără de care maghiarisatorii nicĭ că pot trăi, cum nu póte trăi pescele pe uscat.

Din causa acésta guvernul Szell e slab, cum a fost acela al lui Banffy, cu tótă gura cea mare ce-o făcea, și, ivindu-se înăuntru, ba póte și în politica din afară, o complicațiune seriósă, el ușor și-ar perde capul cu desĕvêrșire.

Ce nu-i zidit pe temelie tare și trainică nu póte dăinui, cea dintâiu furtună mare póte sĕ-o ducă cu sine. Așa va fi și cu sistemul de adĭ care își caută razimul cel mai tare în nenorocita politică de contopire națională, politica forței și a violenței întrebuințată în paguba desvoltării firescĭ a popórelor nemaghiare.

Póte sosi odată ceasul din urmă al sistemului de guvernare de adĭ. Suntem noi pregătiți pentru a-l întâmpina?

Ĕtă o întrebare la care trebue sĕ ne gândim mic și mare, tinerĭ și bĕtrânĭ cu tótă seriositatea, spre a 'nțelege odată cum trebue sĕ ne purtăm și sĕ lucrăm ca sĕ nu trécă peste noi, fără a-l audi și nelăsând nicĭ o urmă după sine, glasul timpului.

Revista politică.

După încheierea pactului vamal cu Austria, guvernul unguresc se vede pus din nou în fața unei situațiunĭ grave, asupra căreia se discută viu prin gazete și în cercurile politice. Adĭ se începe în dieta din Peșta desbaterea asupra *proiectelor de lege militare.* S'a dat de-ocamdată uitării budgetul pe 1903, a căruĭ desbatere ar fi trebuit sĕ se încépă acum, și s'a pus la ordinea dilei desbaterea numitelor proiecte, fiind că așa era porunca de sus.

In contra acestor proiecte de lege s'au ridicat și mai înainte vocĭ și proteste fórte seriόse de către partidele opoziționiste din dietă, s'au ținut meetingurĭ numerόse în cari s'a protestat contra lor, și gazetele s'au ocupat cu ele în chip și formă, combătêndu-le din tóte punctele de vedere, mai ales însĕ din causă că se cer din nou țĕrii jertfe marĭ pentru militarism, când țéra și așa e destul de séracă și când contribuabilii înbrâncesc sub povara nenumĕratelor dărĭ către stat.

Mai este însĕ un lucru, care i face pe politicianii maghiarĭ din oposiție sĕ combată viu proiectele din cestiune. Lor li-se pare, că în armata comună nu le sunt garantate în de-ajuns tendințele și aspirațiunile de complectă hegemonie de rassă și că limba maghiară ar fi despreţuită în armată. Cer decĭ reforme de caracter național maghiar, și le cer cu atâta sgomot și tărăboiŭ, în cât s'ar părĕ, că monarchia are sĕ se clatine din țĭțĭnĭ, décă nu li-se vor da.

Planul a fost făcut de mai înainte și în fruntea taberei cu așa disele postulate séu pretensiunĭ naționale maghiare în armata comună, îl vedem pe însușĭ grofful Albert Apponyi, presidentul dietei. Intr'un memorand ce și l'a împărtășit cu ministrul president Szell și cu alțĭ câțĭ-va membri din sinul guvernului, Apponyi nu cere, de pildă, nicĭ mai mult nicĭ mai puțin, de cât că „în viitor nicĭ un supus ungar sĕ nu pótă dobêndi rang de oficer în armata comună, décă nu va sci unguresce“. Mai sunt și altele, ca „înființare de regimente cu timbru curat național (maghiar), carĭ sĕ fie compuse din soldați de naționalitate nemaghiară“ și sĕ se formeze cât mai multe regimente, în care, „limba regimentului sĕ pótă fi cea maghiară“ etc.

Planul acesta cu pretensiunile luĭ șoviniste, a fost descoperit însĕ înainte de vreme în colónele unei foi din Viena, — din care causă mare e turburarea și consternarea în cercurile guvernamentale și neguvernamentale.

Intr'aceea în dietă partidele din oposiție au declarat prin oratorii lor, că vor lupta cu tóte armele posibile ca proiectele din cestiune, — carĭ nu mulțumesc orgoliul și aspirațiunile șovinismului maghiar, ér pe de altă parte aruncă sarcinĭ marĭ pe umerii populațiuneĭ țĕrii, prin faptul că se cere sporirea contingentului de recruțĭ, — sĕ nu devină lege. Partidul kossuthist a anunțat chiar obstrucția contra lor. Lupta va fi mare și înverșunată și se profețesce, că au sĕ se repete scenele sgomotóse de pe timpul faimósei discuțiunĭ militare de la 1886, când Tisza Kalman a fost obiectul celor mai vehemente atacurĭ în dietă și pe stradă din partea kossuthiștilor.

*

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Rĕsbóiele lui Ștefan-cel-mare.

După istoricii polonĭ Dlugoss și Cromer.

De **Nic. Densușianu.**

— Urmare —

Mohamed al II-lea, sultanul turcesc plécă cu tóte oștirile sale rĕsăritene și grecescĭ sĕ supună țera Moldovei.

Memoria bătăliă dela valea albă séu rĕsboienĭ, întêmplată în 26 Iulie 1476.*)

„*Mohamed*, sultanul turcesc, aprins de ură neîmpăcata asupra lui *Ștefan*, Voivodul Moldovei, fiind-că nu voia sĕ-i plătéscă tribut, și afară de aceea mai ocupase și *Chilia* și alungase de-acolo garnisónele turcescĭ, ér în anul trecut 'i causase pierderĭ enorme nimicindu-i (lângă stêlpul dela *Rakowyecz* și lângă rîul *Bĕrladului)* întréga oștirea sa cea puternică în numĕr de 120,000 ómenĭ, își adună acum tóte forțele sale la orașul *Sofia*, și de aci începu sĕ înainteze cu rĕsboiŭ asupra lui Ștefan, Voivodul Moldovei. Sultanul Mohamed avea de cuget, ca după-ce va subjuga Moldova și va cuceri érășĭ cetățile luate, sĕ predée țera acésta, pe lângă plătirea de tribut, unui Român din Moldova cu numele *Alecsandru*, care susținea, că este frate bun cu Ștefan Voivodul. Sultanul turcesc înaintà asupra Moldovei cu o mulțime enormă de ómenĭ, de cămile și tunurĭ de rĕsboiŭ.... Ajungĕnd la Dunăre cu tótă oștirea sa, trecù fluviul pe corăbii, și construi aci *cincĭ podurĭ*, astfel, ca sĕ i fie la disposițiune pentru orĭ-ce necesitate.... Tot în același timp năvălise asupra Moldovei și o órdă numĕrósă de *Tătarĭ*, carĭ venise sĕ dée ajutor Turcilor, și aceștĭ Tătarĭ începuse încă mai înainte decât Turcii se prădeze și devasteze Moldova. Dér Ștefan, Voivodul Moldovei, nu se înspăimêntă de loc, nicĭ fașă de aceștĭ doi inimicĭ atât de puternicĭ, de Tătarĭ și de Turcĭ, carĭ năvălise din două părțĭ, aprópe în unul și același timp, asupra Moldovei, însĕ cu oștirĭ separate. Ci el avênd în inima sa, totdéuna veselă și neobosită, un curagiŭ de admirat și de necredut, *dede foc la tóte bucatele și victualele, ca aceste sĕ nu 'cadă în mânile inimicului* și sĕ-i servéscă pentru aprovisionare. Apoi cu tótă cutezanța și energia se aruncà asupra Tătarilor, de-a căror putere dênsul se temea mai mult, decât de Turcĭ, și încredințat în ajutorul lui Dumnedeu 'i strivi cu marĭ pierderĭ și-i nimicì cu totul. *Apoi persecutà cu atâta furie pe cei ce fugeau, încât pe mai mulțĭ îi ucise în fugă, decât în luptă. Terórea cuprinsese așa de mult pe Tătarii, ce fugeau, încât ei își aruncară jos nu numai armele, ca se pótă fugi mai iute, dér și arcurile, tolbele, șeile de pe cai și hainele de pe ei, ca cel puțin sĕ pótă scăpa fără arme și în pielea golà, și, apoi întocmai ca nisce nebunĭ, ei se aruncau în rîul Niprului.*

„In urma acestei învingerĭ asupra Tătarilor, Ștefan Voivodul înfuriându-se și mai mult, se aruncà acum asupra Turcilor și strivi mai multe cete turcescĭ, carĭ trecuseră cele dintâiŭ Dunărea cu corăbiile apoi făcênd mai multe diferite atacurĭ asupra Turcilor, din adêncimile codrilor, în carĭ se retrasese, cu deosebire când aceștia se resfirau prin țéră, ca sĕ-șĭ caute provisiunĭ, dênsul reuși totdéuna superior și învingătoriŭ asupra Turcilor, ér pe cap'ivii, ce-i cădeau în mână, îi trăgea în țépă, orĭ le trăgea pielea de vii, fără sĕ mai aibă în vedere condițiunea orĭ etatea lor, până când în fine Turcii, carĭ aveau o mulțime enormă de ómenĭ, împărțindu-șĭ trupele, îl impresurară din față și din dos. Insĕ Ștefan nicĭ atuncĭ nu se înspăimêntà, ci dorind rĕsboiul cu orĭ-ce preț, dênsul se luptà cu ómenii sĕi în modul cel mai vitejesc în contra Turcilor, carĭ însĕ îl învinseră. In acéstă luptă din ai sĕi nu cădură mai mult de 200 ómenĭ, ér ceilalțĭ, rănițĭ aprópe cu toții, fură silițĭ a-se retrage, și cu ei se retrase și Stefan Voivodul, reservêndu-șĭ viața pentru timpurĭ viitóre și mai bune*).

*) *Dlugossi* Hist. Polon. Tom. II (1712) p. 544 seqq.

*) Ér vornicul *Grigorie Ureche* scrie: „Intorsu-s'au de *au întrat în munțĭ, unde șĭ-au ales loc de rĕsboiu la strâmtóre, la Valea Albă, unde se chiamă acum Rĕsboenĭ*, de pre acel rĕsboiŭ, ce au avut Moldovenii cu Turcii..... și au dat rĕsboiŭ, Lunĭ, Iulie în 26, și multă vreme trăind rĕsboiul neales, de ambe părțile ostenițĭ și Turcii tot adăogându-se cu óste prospĕtă, eră Moldovenii obosițĭ și neviindu-le ajutoriŭ nice de o parte, au picat nu fiesce cum, ci *până la mórte se apĕrau, nicĭ biruițĭ de arme, ci stropșițĭ de mulțimea Turcilor.* Au rĕmas isbânda la Turcĭ; și atâta de mulțĭ au pe-

Dér nu numai în Ungaria, ci şi în *Austria* se ridică voci în contra sporirei contingentului de recruţi. Centrul catolic a enunţat într'o şedinţă a clubului sĕu, că din punctul de vedere al sarcinilor ce se impun locuitorilor noul proiect nu póte fi primit. *Cehii tineri* au decis, că clubul lor rĕmâne pe lângă hotărîrea din Octomvrie 1902, de a lupta în contra guvernului cu tóte armele parlamentare permise. Partidul *progresist german* şi partidul *poporal german* şi-au presentat ministrului armatei teritoriale Welsersheimb pretensiunile lor cu privire la proiectul militar.

*

Suntem deprinşî sĕ audim vecînic calumniile şi înjurăturile, ce gazetele archişoviniste maghiare le varsă cu mare foc în contra pretinşilor agitatorî naţionaliştî. Orî-ce se petrece în sînul naţionalităţilor, cea mai neînsemnată manifestare de viéţă din partea lor, e luată la ochî, umflată şi presentată în colorile cele mai negre ca o primejdie pentru stat şi pentru bunaînţelegere între popórele lui, şi curg insinuările şi invectivele la adresa popórelor nemaghiare.

Astfel vedem într'o fóie kossuthistă („Függ. Magyarorszag“ de la 23 Ianuarie) *un articol veninos* în care se face apel la judecătoriile statului s'o sfĕrşéscă mai degrabă cu „agitatorii“. „Nu mai e timp de pierdut!“ esclamă numita fóie. „Prin întârdiere ajutăm pe agitatorî, ca dogmele lor periculóse sĕ străbată în conscienţa locuitorilor de limbă strĕină şi sĕ devină o convingere. Trebue purificat radical şi repede între agitatorî. Sĕ piéră acela, căruia nu-i place hegemonia maghiară... Cui nu-i place sĕ trăiască pe pămêntul nostru, sĕ-şî caute o patrie mai bună... Décă am isgonit pe Neamţ şi flamura semilunei, n'o sĕ lăsăm dór acest pămênt Slovacului „drotoş“ sĕu Valahului de la „capre“....

Şi când se scrie aşa, cine agita? Cine primejduesce pacea şi liniştea între popórele ţĕrii?

*

De sigur, că îndemn şi curagiu pentru a scrie aşa, i-a dat diarului amintit între altele şi apelul unei societăţî („Felvidéki magyar szövetség“) ce se va înfiinţa în partea de nord a ţĕrii (slovăcime) cu scop „de a organisa societatea maghiară pentru apĕrarea ideii de stat naţional maghiar şi pentru grăbirea construirei acestui stat aşa fel, ca de-oparte în tóte păturile poporului maghiar sĕ devină principiu diriguitor idea naţională maghiară, de altă parte sĕ se împedece influenţa elementelor, carî atacă statul naţional maghiar, activitatea agitatorilor naţionaliştî sĕ se împedece şi pedepséscă.“ — Apelul începe: „Sabie sângerósă se purta odinióră prin ţéră, când patria era în mare pericol. *S'o ridicăm şi s'o purtăm acum şi noi*, căcî patria érăşî se află în pericol (!) Agitatorii naţionaliştî fără suflet, sunt tot atâţî duşmanî juraţî ai naţiunei maghiare, ai ideii de stat maghiar, şi au declarat rĕsboiŭ maghiarimei şi cu ură mai mare ca orî-când atacă interesele morale şi materiale ale Maghiarilor“...

Nu mai cităm. E de ajuns atât, pentru-ca şi orbul sĕ vadă sentimentele duşmănóse de care sunt pĕtrunşî o anumită pătură de şoviniştî „maghiarî“ şi care cu ura se portă ei faţă de nenorocitele naţionalităţî.

Cine agită? întrebăm érăşî. Cine aruncă sĕmînţa urei şi desbinărei între locuitorii aceleeaşî patrii? Cine?

Bobotéza în Bucuresci.

Serbarea Bobotezei şi Sfinţirea Apelor s'a făcut în capitala română şi în anul acesta, cu ceremonialul obicînuit. Încă de diminéţă, un public numeros ocupase ambele splaiurî ale Dîmboviţei şi calea Victoriei, la capĕtul căreia se ridicase pavilionul pentru oficiarea serviciului divin.

Trupele carî trebuia sĕ ia parte la parada militară, formate din detaşamente din tóte armele, erau aşedate pe splaiul drept al Dîmboviţei; ele erau puse sub comanda d-lui general Al. Anghelescu. Trupele de infanterie erau comandate de d. locot.-colonel Protopopescu Pake; cele de artilerie, de locot.-colonel Costescu; cele de cavalerie, de maiorul Caribolu.

La întrarea pavilionului, în drépta şi în stânga, erau aşedaţî d-niî oficerî generalî şi asimilaţî, din activitate şi reservă. Ofiţeriî superiorî şi inferiorî, carî nu se aflau sub arme, pe trotuarul din stânga, de pe calea Victoriei, pe două rêndurî. Pe trotuarul din drépta, de pe calea Victoriei, erau aşedate drapelele tuturor corpurilor de trupă, aflate în paradă, cu ofiţeriî şi gardele lor.

La sosirea sfintelor icóne, purtate de preoţi, şi urmate de Arhiereul Calistrat Orleanu Bîrlădeanul şi de d. primar al Capitalei şi escortate de jandarmiî pedeştri, publicul şi trupele se descoperì şi musicele intonéză rugăciunea.

Icónele au fost depuse în pavilion, pe altar.

În faţa pavilionului aşteptau sosirea Regelui d-nii miniştri, preşedinţiî camerelor, primarul Capitalei, înalţiî funcţionarî ai Statului, senatori, deputaţi ş. a.

Asistă la paradă şi d. locot.-colonel Shefket Bey şi căpitan Riza-Bey, ataşaţiî militarî turcî, şi d. comandant Pellarin, ataşat militar frances; Casele militare, ale Regelui şi Principelui Moştenitor ş. a.

* * *

La órele $11^1/_2$, Regele, Principele Ferdinand şi Principele Carol sosesc la pavilion, în trăsură deschisă, *à la Daumont*, escortată de un escadron de geandarmî, sub comanda d-lui maior Pretorian. La pavilion, Suveranul şi principiî sunt întimpinaţî de Mitropolitul Primat, înconjurat de înaltul Cler, cu Crucea şi cu Evangelia. Maiestatea Sa şi Alteţele Lor Regale iau loc la stânga altarului şi serviciul divin începe.

Drapelele corpurilor de trupă iau şi ele loc în pavilion, în partea dréptă.

* * *

După sĕvîrşirea serviciului divin, Mitropolitul Primat şi înaltul Cler, Suveranul, Principiî şi întréga asistentă au mers la marginea Dîmboviţei, unde Mitropolitul-Primat, după rugăciunile obicînuite, aruncà Sf. Cruce în apă. Ea fù găsită, şi anul acesta, de Ion Ionescu, florar din str. Câmpineanu Nr. 13, care o scóte regulat de mai mulţî anî.

În momentul aruncăriî Sf. Crucî în apă, dela Arsenal s'a început tragerea celor 101 salve de tun.

În urmă, M. S. Regele şi A. S. R. Principele Ferdinand, urmaţî de întréga asistenţă, luând loc în faţa pavilionului, dinspre cheŭ, au primit defilarea trupelor, în ordinea următóre:

Şcóla militară de infanterie şi cavalerie;

Şcólele militare de artilerie şi geniŭ;

Institutul medico-militar;

O companie din batalionul 7 vînătorî şi o companie din batalionul 8 vînătorî;

O companie din regim. Mihaiu-Vitézu No. 6, şi o companie din reg. 4 Ilfov No. 21;

O companie din regim. 1 geniŭ;

Două bateriî din regimentul 2 artilerie, şi două din regim. 10 artilerie;

Un pluton din compania de pompierî;

Două escadróne din regim. 1 roşiorî;

Două escadróne din reg. 3 călăraşî;

Un pluton din escadronul 2 tren;

Tóte corpurile de trupă erau cu drapelele şi musiceele lor.

Trupele călărî au defilat pe jos.

La trecerea trupelor, I. P. S. S. Mitropolitul Primat le stropea cu apă sfinţită.

* * *

La órele $12^1/_2$, Regele, Principele Ferdinand şi Principele Carol s'au întors la Palat.

Numĕrosul public, care a continuat sĕ staţioneze pe strade, a salutat, ca şi la sosire, cu respect şi iubire pe Suveran şi pe Principî.

SCIRILE DILEI.

— 11 (24) Ianuarie

Mustrat. Lordul major al Londrei, jupânul Samuel *Marcus*, care la banchetul de la Guildhall n'a invitat şi pe ministru român, în semn de desaprobare pentru prigonirea Evreilor şi România, a fost chemat de secretarul de stat de la ministerul de interne şi a fost aspru mustrat pentru acésta purtare. Se vorbesce că se caută un mijloc de a da o satisfacţie oficială guvernului român. Sir Samuel Marcus însĕ îşî vede de trébă, pe de o parte insultă România, ér pe de alta stórce din România decî şi sute de milóne din petroleul ce cumpĕră acolo.

Băncile populare din Bucovina. Şi în Bucovina, ca şi la noi în Ardeal, în timpul din urmă s'au înfiinţat o mulţime de băncî populare şi apróape tóte după sistemul Raiffesen şi al căror capital cresce într'un mod destul de mulţumitor, mai cu sémă că în Bucovina, ca şi în celelalte ţĕrî locuite de Românî de sub coróna imperiului vecin, băncile au un caracter naţional. Germanii din Bucovina au înfiinţat o centrală a băncilor lor, care înlesnesce legăturile dintre băncile micî populare şi Viena. Românii, vĕdênd supraabundenţa de capital ce băncile lor au strîns, au simţit şi ei necesitatea înfiinţărei unei centrale proprii românescî, cu reşedinţa în Cernăuţî.

Atentat asupra patriarchului Ormanian. In Constantinopol s'a sĕvîrşit un atentat în potriva patriarchului armean Ormanian în următórele împrejurărî: Patriarchul celebra tocmai liturgia, când se apropià de dânsul un tînĕr în etate de 24 anî şi a descărcat asupra lui două glónţe de revolver. Glonţul dintâiŭ n'a nimerit al doilea i-s'a înfipt patriarchului în piept d'asupra inimii. In biserică se produse panică mare. Un farmacist armean, care era de faţă se aruncà asupra tînĕrului şi îl trânti la pămênt, apoi fù legat şi predat poliţiei, care a pornit cercetare severă. Atentatorul e membru într'un comitet revoluţionar din Londra. Rana în sine n'ar fi aşa primejdiósă, décă patriarchul n'ar fi în etate atât de înaintată. Aşa însĕ este de temut, că vor urma complicaţiunî. Atentatorul este originar din Rodosto. Se vor face mai multe arestărî.

Pentru masa studenţilor românî din Braşov au mai întrat: de la d-l Dr. *Mihail Brediceanu* din Mureş-Vaşarheiŭ **10 coróne** în loc de cunună pe sicriul regretatului protopop Ioan Petric. — Priméscă marinimosul donator cele mai vii mulţămite. — *Direcţiunea şcólelor medii gr. or. române.*

Răpire de fete. Printre Sêrbii din Banat este forte rĕspândit „sport“-ul de a

---

„Dér învingerea acésta a fost crâncenă pentru Turcî. Ştefan Voivodul şi ómenii sĕi se luptară cu atâta curagiŭ, încât, după cum se spune, au cădut din Turcî apróape la 30,000 ómenî. Insĕ Ştefan Voivodul nu-şî pierdù de loc curagiul din causa acestei înfrângerî, ci dênsul se pregătia în tot modul de nouă lupte şi de nouă atacurî. Dênsul trimise mai mulţî solî la *Casimir*, regele Poloniei, rugându-l sĕ nu întârdie de a-i trimite un ajutoriŭ de 12,000 ómenî, asigurând pe regele polon, că primind ajutorul acesta, dênsul va face, ca Turcii sĕ fugă cu ruşine din Moldova. Insĕ întru aceea *ciuma şi fómea*, două rele distrugĕtóre, erupseră în armata turcéscă, încât pe fie-care di o mulţime de Turcî peria de aceste două flagele. Sultanul însĕ, nesigur şi neresolut, ce se mai facă, începù sĕ cutriere Moldova şi sĕ o *ruineze cu foc şi cu devastărî.* Insĕ din acéstă ruină resultà pentru el şi armata sa o fómete şi mai mare.

„După-ce Sultanul devastă şi arse apróape întréga Moldova, dênsul se întórse asupra *Podoliei*, unde prefăcù în cenuşă câte-va sate şi oraşe mai însemnate.

„Apoi începù cât-va timp sĕ bată *cetăţile dela Suceva* şi dela *Hotin*, dér suferì pierderî enorme lângă amêndouă cetăţile aceste, şi în urmă cu *ruşine fù silit se ridice asediul* şi sĕ încerce alt-ceva. . . . Intru aceea flota turcéscă, care venia sĕ aducă trupe nouă pentru subjugarea Moldovei şi diferite maşine de rĕsboiŭ pentru espugnarea cetăţilor şi oraşelor, a fost din îndurarea lui Dumnedeu nimicită de tempestăţile mării.

„La scirea acésta Sultanul înspăimêntându-se şi simţind, că şi regele Poloniei încep a i-se arăta ostil, *părăsi Moldova* şi se întórse la Constantinopol“.

Acésta este importanta descriere, ce o face istoricul polon *Dlugoss* despre rĕsboiul cel mare, ce-l avù Ştefan, Voivodul Moldovei, cu puternicul Sultan Mohamed II, cuceritorul Constantinopolului şi al întregei peninsule balcanice.

Amĕnuntele, ce le aflăm în acéstă descriere, despre întreg decursul acestei espediţiunî, ne probéză, că Dlugoss avuse înaintea sa rapórtele oficiale adresate guvernului polon, scrisorile lui Ştefan-cel-Mare către Casimir regele Poloniei, şi comunicările, ce le făcuse solii Moldovei, trimişî la curtea Poloniei.

Despre acest rĕsboiŭ al lui Mohamed II asupra Moldovei, mai avem şi o altă descriere, tot atât de instructivă, făcută pe basa fântânelor turcescî.

Cronicarul turcesc *Saed-eddin*, numit în general *Hodja-Efendi*, care trăise în seculul al XVI-lea, şi în calitatea sa de preot suprem al curţii musulmane se folosise de actele, de diarele şi rapórtele oficiale ale archivei imperiale turcescî, ne presintă o nouă serie de date autentice despre pregătirile imense, ce le făcuse sultanul Mohamed II, ca sĕ supună Moldova, despre modul de apĕrare şi eroismul fară marginî al armatei moldovenescî, despre înfiorătórea devastare, ce o făcuse în aceste timpurî Turcii în Moldova, şi în fine despre nereuşita acestei espediţiunî.

Etă acum naraţiunea analistului *Saed-eddin* despre începutul şi decursul acestui memorabil rĕsboiŭ*):

„Ajungênd la Sultanul vestea neaşteptată — despre înfrângerea lui *Suleiman-paşa* în a. 1475) — şi părêndu-se de cuviinţă zelului imperial, ca sĕ înfrêneze Moldova, el poruncì a-se strînge armată, şi se

---

rit, cât au înălbit poiéna de trupurile celor periţî unde au fost resboiul, şi mulţî din boerii cei marî au picat şi vitejii cei bunî au perit cu totul atuncea. Şi fù scârbă mare în tótă ţéra, şi tuturor domnilor şi Crailor de prin prejur, décă au audit, că au cădut Moldovenii sub mâna păgânilor...... Ér décă au eşit neprietinii din ţéră, au strîns Ştefan Vodă trupurile celor morţî *movilă şi au zidit de asupra óselor o biserică, care trăesce până astădi la Resboenî întru pomenirea acelor suflete.*

„După poticala lui Ştefan Vodă, ce a perdut rĕsboiul, de sârg au strâns óste, ce au putut de grabă şi *s'au dus după Turcî şi iau ajuns trecând Dunărea în vreme de medădi şi lovindu-i fără de veste i-au stricat, de au plecat a fugire, lăsând pleanul şi tot ce au fost prădat. Eră Ştefan Vodă le au luat pleanul tot şi s'au întors înapoi cu isbândă*“. (Kogălniceanu, Cronicele Româniel, Tom. I. p. 165).

*) După traducerea italiană a lui *Bratutti* în Chronica dell' origine e progressi della casa Ottomana, Tom. II. Madrid, 1652 p. 297—303 (La Hasdeu, Archiva istorică a României. Tom. I. Partea 2 p. 31—35). Originalul turcesc a remas până astădî nepublicat.

fura fetele. Se întêmplă, că se iubesc tinerii, dér părinţii se împotrivesc. Atuncĭ flăcăul fură fata, se înţelege, cu voia ei. Am puté sĕ dicem aşa dér, că fug amêndoi. După câte-va dile, părinţii ne mai avênd ce face, se învoiesc şi ei şi căsĕtoria e gata. Se întêmplă, însĕ câte-odată, că fata i-e dragă flăcăului, dér flăcăul nu i-e drag fetei. In acest cas furatul fetei merge mai greu. Aşa se scrie din Becĭcherecul-mare, că flăcăul Costa Tanacicov a cerut de trei orĭ în căsĕtorie pe fata Draga *Erdelian* şi tot-déuna a fost refusat. Ca sĕ ajungă totuşĭ la ţintă, tînĕrul întovărăşit de alţĭ trei flăcăi a pândit fata când mergea la oraş. Fata, care habar n'avea de planul flăcăilor, trecea liniştită pe lângă dênşii. Aceştia însĕ se reped la ea şi ridicându o pe sus, o pun în căruţă. Fata însĕ nu voia sĕ fie furată şi începù sĕ se hărţuiéscă cu flăcăii. Biata fată se apăra cu unghiile şi cu dinţii şi unuia dintre flăcăi i-a muşcat un deget. Părinţii s'au jeluit la poliţie, care de sigur va pedepsi pe ţĕranul Don Juan.

Milan Trestenicov a fost mai norocos cu Milka Momirov, căcĭ acésta s'a învoit tot pe fugă „sĕ fie furată". Părinţii însĕ au prins din timp de veste şi au anunţat poliţia. Acésta s'a luat după părechea îndrăgostită şi i-a ajuns tocmai, când sosiseră la ţintă. Fata a fost dusă la părinţĭ, ér flăcăul va fi dat în judecată.

Revoltă între musulmanĭ şi creştinĭ. Din Cerna-Vodă se telegrafézá că s'a iscat o revoltă generală între musulmanĭ şi creştinĭ. Procurorul Boteanu, din Constanţa, a plecat la faţa locului. O companie de vênătorĭ a restabilit ordinea tulburată.

Condamnarea şantagiştilor din Bucurescĭ. Cuvêntul „*şantaj*" este cuvênt franţuzesc şi se întrebuinţézá pentru fapta pe care o sĕvêrşesce cine-va, când scie despre altul vr'un lucru ruşinos şi îl ameninţă pe acesta că îl va da în vileag, décă nu-i va plăţi suma cutare séu cutare. Şantajul pot sĕ-l facă mai uşor diariştii lipsiţĭ de scrupulĭ şi adesea se aude de asemenea şantaje făptuite în diarele, unde nu este controlul serios şi unde au ajuns sĕ pórte condeiul nisce fiinţe murdare şi lipsite de ruşine. „Sciu despre tine cutare lucru, cutare fărădelege. Sĕ-mĭ plătescĭ atâta, căcĭ de nu,... vai de pelea ta. Te dau în publicitate sĕ afle tótă lumea, cine eştĭ!". Aşa vorbesc şantagiştii. Doi jupânĭ din Bucurescĭ, unul Elias *Goldenberg*, care şĭ-a luat frumosul nume românesc *Munteanu*, ér celălalt Lazar *Küstenbaum*, care îşĭ schimbase numele în *Castelan* purtau şi ei condeiul scriind la diarul „Adevĕrul" din Bucurescĭ. Ei se credeau diarişti, dér luau acest nume în deşert, căcĭ ei nu erau, decât nisce „şantagiştĭ", adecă individĭ carĭ ţinteau cu revolverul de hârtie la pieptul victimelor şi diceau: „Punga séu onórea". Dér li-s'a înfundat jupânilor. Au fost prinşĭ cu mâţa în sac şi „Munteanu" şi „Castelanu" au fost daţĭ în judecată şi pedepsiţĭ, cel dintâiu cu 2 lunĭ închisóre corecţională, ér cel de al doilea la o lună închisóre corecţională.

Desminţire. Suntem rugaţĭ sĕ dăm loc următórei desmintirĭ: „Scirea comunicată de X şi publicată în nr. din Dumineca trecută al mult preţuitei „Gazete": cumcă în Ţînţarĭ s'ar fi cântat în diua de Crăciun „Christos a înviat din morţĭ" şi că s'ar fi publicat şi ajunul Bobotezei pe Vinerĭ în 3 Ianuarie, — nu este adevĕrată. Étă cum stă lucrul: In diua de Crăciun pe la finea serviciului divin, după cetirea din partea preotului a molitvelor prescrise pe acea di, — cântăreţul om bĕtrân de aprópe 70 de anĭ a dis numai „Christos a învi", dér imediat s'a îndreptat şi a început a cânta „Naşcerea ta Christóse etc." Mĕ mir decĭ, cum şĭ-a permis d-l X, sĕ publice în lumea mare, că la Crăciun în Ţînţarĭ s'ar fi cântat tot „Christos a înviat din morţĭ", în loc de „Nascerea ta Christóse". In ce privesce publicarea ajunului Bobotezei mi-se pare ce minunea s'a întêmplat în creerii d-lui X, căcĭ alt-cum nu putea scorni ceea-ce a scris. Preotul a publicat conform tipicului prescris în „Mineiul de pe luna lui Ianuarie pe fóia 48, cum-că sluşba ajunului adecă césurile se vor ceti Vinerĭ în 3 Ianuarie, şi nu Duminecă. *Y.*"

Petrecarea Braşovechenilor. Corul bisericei gr. or. române din Braşovul-vechiŭ a dat Lunĭ, în diua de Bobotézá, o representaţie musicală-teatrală în sala de la hotel „Orient" Nr. 1. Corurile au fost dirigeate de d-l înv. Nic. *Oancea* jun. Am observat de astă-dată un progres atât în alegerea programului, cât şi în esecutarea acestuia. Corurile, după cât se póte aştepta de la tinerĭ munciţĭ peste sĕptĕmână şi carĭ nu prea au timp de a se îndeletnici cu arta cântăriĭ au succes destul de bine, mulţămită d-lui Oancea, care şi de astădată n'a cruţat timp şi ostenélă în instruirea tinerilor cu carĭ s'a presentat publicului. Tot aşa de succese au fost şi declamaţiunile. „Rugămintea din urmă" de G. Coşbuc (Constantin Voicu) ar fi avut efect mult mai mare, décă declamatorul ar fi accentuat'o mai viu şi mai lămurit. Comedia într'un act „Un leu şi un zlot" de R. Rosetti, piesă ce s'a jucat cu acéstă ocasiune, a plăcut fórte mult publicului. Piesa a fost nimerit alésă şi cu bun succes representată. S'au distins în deosebĭ d-nii Jaliu şi C. Voicu (doi prietinĭ din tinereţe), apoi d-şórele M. Jianu şi M. Russu (în rolurile de mamă şi fiică.) Rolurile au fost bine studiate, ceea-ce s'a vĕdut din interpretarea corectă şi nesilită. Publicul a aplaudat viu pe diletanţĭ. Către órele 11 după esecutarea programului, s'a început dansul cu o horă mare şi frumósă şi s'a continuat până către dorĭ. A fost public fórte numĕros, popor de al nostru din Braşovul-vechiŭ, pe carĭ îţĭ era drag sĕ-i privescĭ cum sciu sĕ-şĭ petrécă în armonie şi veselie românéscă. Dér nu numai succesul moral, ci şi cel material a fost destul de mulţumitor. Din 188 cor. 20 banĭ cât s'au încassat, a rĕmas pe séma şcólei române gr. or. din Braşovul-vechiŭ un venit curat de 92 cor. 28 banĭ, care sumă s'a şi dat epitropiei parochiale. O dare de sémă mai amĕnunţită despre succesul material al petrecerei vom publica în numĕrul viitor de Dumineca.

Vinerea şi numĕrul trei-spre-dece. Ómenii superstiţioşĭ (carĭ cred în boscóne) se tem de diua de Vinerĭ şi de numĕrul 13. In anul acesta s'a nimerit, că Vinerea şi numĕrul trei-spre-dece în trei casurĭ s'au întêlnit amêndouĕ la un loc. De trei orĭ adecă cade Vinerea pe diua 13 a lunei, un motiv mai mult de frică pentru cei superstiţioşĭ. Afară de acésta cifrele din carĭ se compune anul 1903 adunate (1+9+0+3) dau érăşĭ suma de 13.

Rectificare. In numĕrul de Dumineca trecută la darea de sémă despre contribuirile încassate cu ocasiunea representaţiei teatrale declamatorice din *Tohanul-vechiŭ*, numele d-lui advocat Dr. *Eugen de Lemeny* se află publicat cu suma de 3 c. 80 banĭ. Adevĕrul este, că d-l Eugen de Lemeny, care n'a fost în persónă la acea representaţie a trimis ca ofert suma de *5 coróne*. Suntem rugaţĭ a rectifica decĭ cele din numĕrul trecut în sensul de mai sus. — Mai departe suntem rugaţĭ a constata, că tóte contribuirile cuprinse în numita dare de sémă au fost făcute pe de-asupra taxei obicĭnuite a biletului (1 cor. 20 banĭ) şi că prin urmare acele contribuirĭ sunt „*suprasolvirĭ*". De-altmintrea acésta se înţelege de sine, deóre-ce cel ce-şĭ plătesce numai biletul, nu se publică prin gazete, ci numai acela, care contribue ceva pe d'asupra. Cuvêntul „*suprasolvire*" însĕ, orĭ-cât de mult le-ar plăcé unora séu altora, fiind o traducere din unguresce séu nemţesce şi anume o traducere, care provócă zimbetul şi ironia fraţilor noştri de peste Carpaţĭ, carĭ şi ei cetesc diarele nóstre, — noi am hotărît sĕ-l eliminăm pe cât se póte, ca sĕ nu rîdă nimenĭ de limba nóstră meşteşugită.

Representaţia din Bod ce s'a dat în diua de Bobotézá a avut o reuşită din cele mai bune. Inteligenţa săsécă a participat în corpore în frunte cu preotul. Saşii au fost încântaţĭ de cele vĕdute şi au urmărit cu un viu interes mai ales dansurile naţionale, Căluşerul şi Bătuta, pe carĭ 8 tinerĭ le-au esecutat cu cea mai mare precisiune.

Necrolog. Preotul Petru *Tanco* a repausat după o bólă îndelungată în diua de 14 Ianuarie c. Rĕmăşiţele pământescĭ s'au înmormêntat în diua de 17 Ianuarie în cimitirul gr. cat. din *Monor.* Repausatul a servit 59 anĭ la altarul Domnului şi a ajuns frumósa vêrstă de 85 anĭ.

Ce se mai aude de Hülsner. Cetitorii noştri sciu, că mai anii trecuţĭ Evreul Hülsner din Polna, care a omorît două fete creştine, a fost osândit de curtea cu juraţĭ din Kuttenberg la mórte şi după-ce a făcut recurs şi s'a stricat sentinţa dintâiŭ a fost condamnat a doua óră tot la mórte. Dér Hülsner totuşi n'a fost spândurat, ci sentinţa s'a schimbat prin graţie împĕrătéscă la temniţă pe viéţă. Acuma se scrie din Praga, că Hülsner a luat crucea care era atêrnată pe peretele din coridorul temniţei şi trântindu-o la pământ, a scuipat'o şi călcat'o în picióre. Pentru acéstă fărădelege şi profanare a sfintei crucĭ. Evreul a fost condamnat din nou sĕ fie închis tot la două sĕptĕmânĭ în cuşcă şi sĕ stea acolo nemâncat tótă diua. Acésta pedépsă o va suferi Hülsner timp de un an, décă — după cum spune „Alkotmány — nu vor sări érăşĭ coreligionarii lor sĕ-l scape.

Cor surpat. Ni-se scrie: In comuna Marca (com. Sĕlagiu) în diua 1-a a ssf. Sĕrbătorĭ ale Nascerei Domnului în decursul serviciului divin s'a surpat corul, care era ticsit de cântăreţĭ. Rănirĭ grele nu s'au intêmplat, rănirĭ mai uşóre însĕ au suferit 40 de inşĭ. Interesant e, că în cor se afla şi corifeul celor 21 faimoşĭ dascălĭ sĕlăgenĭ, Vasilie Barna.

Concert. Dumineca în 25 Ianuarie musica comunală va da un concert în sala hotelului Europa sub conducerea capelmaistrului Max Krause. Program variat. Inceputul la órele 8. Intrarea 60 banĭ. — *Societatea filarmonică* va ţiné Lunĭ la órele 8 s. repetiţie generală în vederea concertului filantropic ce-l va da musica comunală.

îndrumà în primăvara anului hegirei 881 cu stégurile întinse, poruncind totodată galerelor Mării negre de-a transporta în grabă la Dunăre provisiunile şi tóte lucrurile necesare pentru óstea musulmană. Aflând mânia şi oţerirea Sultanului, *Domnul moldovenesc dede foc tuturor câmpielor celor lucrate ale ţerei sale, fără a lăsa măcar o urmă de grâne, rodurĭ, de ierburĭ, aprindênd chiar munţii şi satele...* Acea flacără duşmană şi resbelică produse o aşa *lipsă de hrană*, încât o mare parte a óstei musulmane s'ar fi stins de fóme, precum şi caii şi alte animale ar fi perit fără ovĕs şi fên, décă prin buna prevedere a Sultanului vasele nu ar fi sosit la Dunăre. Apoi Domnul moldovenesc retrăgênd pe cei avuţĭ şi înstăriţĭ ai ţĕrei la nisce *munţĭ nestrăbătuţĭ*, şi adăpostind dobitócele la locurĭ sigure, el se ţinea ascuns cu soldaţii sĕi în *tufele unui codru, astupându-i întrarea cu nisce arborĭ colosalĭ*, încât Sultanul înzădar cerca şi căuta în tóte părţile, fără a puté găsi o urmă, séu picior de acei hoţĭ. *Fómetea* începù a cresce din ce în ce mai mult în victoriósa armată, şi nu puţine dile *ea umblà rĕtăcind în acea înfricoşată ţeră*, culcându-se pe pulbere şi pe spinĭ în loc de saltele şi perine, şi la mai mulţĭ de prav umflându-li-se ochii. Se întêmplà prin voia lui Dumnedeu, că greşind călĕuzul, şi apucênd pe o cale opusă sĕ cadă sub mânia Sultanului şi se priméscă osînda morţii, déră scapă de pedépsă, aducênd înaintea Sultanului un om, care scia locul, unde sta ascuns duşmanul.

„Atuncĭ un numĕr îndestulitor de ostaşĭ aleşĭ fù trimis pentru a recunósce starea vrăşmaşului, dér ei *găsiră întrarea închisă cu arbori uriaşi....* *Totodată duşmanii încuujurându-se în pădurea lor prin şanţurĭ prea adêncĭ, baricadându-se cu spinĭ şi cu alte pedece şi aşedênd tunurile, pândeau cu armele în mână*, pădiau dosurile şi săriau... cu săbiĭ şi suliţe asupra acelor, ce veniau înaintea lor. Intorcêndu-se déră cu multă grabă, trimişiĭ înscìinţară pe sultan despre cele vĕdute.

„Stégurile cele victoriose fură îndreptate în contra acestui ném duşmănesc, şi a doua di în dorĭ, inşirând armata, sultanul încunjurà pólele acelui codru cu ai sĕi generoşĭ lei şi vitejĭ, şi dete început bătaiei, împuşcând din tunurĭ şi din săgeţĭ. Insĕ mişeiĭ duşmanĭ, vĕdênd asaltul óstiĭ musulmane, deteră şi ei foc *artileriei lor, făcênd se se cutremure pământul.* Dér bunul Dumnedeu protegiând pe musulmanĭ şi întunecând ochiĭ duşmanilor, *focul artileriei lor isbucni mai înainte de a ajunge musulmaniĭ la locul ţintei* şi când se aflau într'o vale, în cât glonţele sburară pe de-asupra capetelor, fără a face vre-un rĕu şi atuncĭ eşind artileria musulmană şi lovind drept în carĕle artileriei duşmănescĭ, nicĭ un glonţ nu se perdù în deşert. Cu tóte acestea întrarea codrului fiind închisă, nimenea nu cuteza a merge înainte şi chiar *ieniceriĭ*, al căror obiceiŭ este de a primì în piept artileria şi muşchetăria duşmană, chiar ei *neputênd susţiné fulgerile tunurilor, cădură cu faţa la pământ*. In acel an era agă al ienicerilor *Mahmed-aga Trapezunteanul....* Vĕdênd sultanul acea neobicĭnuită purtare a ienicerilor, dise în chip de mustrare către acel agă: Mĕ mir de fapta acestor junĭ; óre astfel e dator a face acela, ce încinge sabia voinicéscă? Apoi luând în mână busduganul cel cu şépte aripe, dete pintenĭ calului. Atuncĭ toţĭ soldaţiĭ pretorianĭ pe dată se aruncară la asalt, fără a se despărţi de gloriósele urme ale sultanului; şi însuşĭ ieniceriĭ ruşinându-se de fapta lor, loviră vitejesce pe duşmanĭ, *pentru a-şĭ spăla peta*. De asemenea şi *soldaţiĭ grecĭ* şi cei din *Asia*, vĕdênd ardórea sultanului făcură şi ei tot ce le sta în putinţă, aruncându-se ca un furios pârĕu *asupra artileriei* şi *muschetăriei* duşmane şi băgându-se printre căruţele inimice, în cât *lupta nu încetà până în nópte*. In fine óstea musulmană prin puternicul braţ al sultanului se încununà cu victorie, şi cea mai mare parte a duşmanilor Moldovenĭ devenì pradă paloşului otoman. *Cu tóte acestea, rĕmăşiţa duşmanilor nu lasă armele din mână, apărându-şĭ femeile şi copiĭ şi făcênd ultimele sforţărĭ cu órba lor vitejie.* Soldaţiĭ musulmanĭ împinşĭ de zelul credinţei, se sileau şi ei cum puteu, şi măcelărind pe duşmanĭ, cu sângele lor facură din pădure ca o *mare adêncă, ér ă din capetele acelor nenorociţĭ ridicară movile şi turnurĭ. Totuşi mulţi periră şi din óstea musulmană în acel joc*

Din Zernesci.

— 20 Ianuarie 1903.

Onorată Redacţiune! De un şir de anĭ petrec sfintele sĕrbătorĭ ale Nascerii Domnului mai mult ca óspe între cei de acasă, de-óre-ce însuşirea meseriei, pe care până în momentul de faţă sunt decis a o urma, mĕ ţine departe de vatra părintéscă timpul cel mai mult din an. Cu atât mai mare bucurie, însĕ şi cu ilusiĭ, carĭ cu cât îmbĕtrânesce omul, tot mai mult scad, aştept timpul, când pot petrece câte-va ḑile în mijlocul prietinilor şi vechilor cunoscuţĭ. Mĕ numesc bĕtrân, de-óre-ce am ajuns în plăcuta posiţie, de a me numĕra la tagma „bĕtrânilor“, carĭ în adevĕratul înţeles al cuvêntului sunt cunoscuţĭ sub numele „tinerimei de mare speranţă“. Am cetit despre prăznuirea sf. sĕrbătorĭ ale Crăciunului din partea colegilor mei, şi din puţinele cuvinte referitóre la acea notiţă am observat, că astfel de prasnice marĭ nu le poţĭ sĕrba în înţelesul strict „ai noştriĭ“, şi trebue sĕ constat, că în acéstă privinţă atât cât mĕ atinge pe mine, dér cred şi pe ceilalţĭ pretinĭ ai meĭ, cronicarul are tótă dreptatea. Dér sĕ trec la cele ce mi-am pus de cuget a-le comunica.

E vorba de unele evenimente, carĭ au o deosebită importanţă pentru poporul din comuna nóstră Zĕrneştĭ, şi petrecêndu-se în sĕrbătorile Crăciunului au contribuit la ridicarea nimbului acestora.

Impresiunile mai mult, decât descrierea decurgerei acestora, formézĕ adevĕratul obiect al raportului meu.

Comuna Zĕrneştĭ, care înainte d'asta cu câţi-va anĭ numĕra numai o parte neînsemnată de streinĭ între locuitoriĭ ei, după datele statistice cele mai nouă între 4100 locuitorĭ numĕră acum 1000 de strĕinĭ de diferite confesiunĭ, decĭ a patra parte din întréga populaţiune nu este română, ci streină. Adăpostul acestora din urmă îl formézĕ fabricele de hârtie, cu a căror largire va cresce necondiţionat şi numĕrul celor strĕinĭ.

Este evident decĭ, că faţă cu acéstă invasiune, fruntaşiĭ românĭ ai numitei comune n'au putut rĕmâné nepăsătorĭ pentru sórtea poporului, ci au căutat ca de timpuriu sĕ asigure locuitorilor românĭ în tóte preponderanţa, ce li-se cuvine, dér mai cu sémă prin diferite instituţiunĭ sĕ le desvólte consciinţa naţională şi astfel sĕ-i ţină strins uniţĭ.

Cea mai veche instituţiune de binefacere: „Reuniunea femeilor române din Zĕrneştĭ“ rĕmânênd consequentă obiceiului de până acum, a dăruit şi anul acesta o parte din venitul, care în urma bunei chivernisirĭ a fondului reuniuniĭ, cresce din an în an, copilelor orfane din loc, împărţindu-le haine. Numĕrând şi noi Românii multe reuniunĭ de acestea, ne-am dedat cu ideea profesată de ele, şi când cetim despre astfel de lucrurĭ, pare-că nu le mai dăm atâta importanţă, ci trecem peste ele la ordinea ḑilei, dér décă cugetăm în merit la importanţa acestor reuniunĭ şi luând în considerare sĕrăcia poporului nostru, trebue sĕ constatăm, că aceste reuniunĭ sunt dintre cele mai binefăcĕtóre pentru poporul nostru.

Cu bucurie trebue sĕ relevez înfiinţarea unei reuniunĭ de înmormêntare, care a şi întrat în funcţiune, şi a institutului de credit şi economiĭ „Creditul“, societate pe acţiunĭ. Ideea înfiinţăriĭ unei reuniunĭ de înmormêntare s'a sulevat înainte cu 2 anĭ, décă totuşĭ reuniunea a ajuns numai acum în stadiul de realisare, causa este, că deşi s'au luat ca basă statutele reuniuniĭ de înmormêntare din Orăştie aprobate de ministeriu, totuşĭ la prima subşternere ministrul nu a întărit statutele reuniuniĭ nóstre, pretindênd unele modificărĭ, al căror resultat era, că după fie-care cas de mórte sĕ se plătéscă 10 filerĭ, ceea ce ar fi fost o sumă prea minimală pentru de a puté satisface tuturor cerinţelor împreunate cu înmormêntarea. La o a doua subşternere ministrul a întărit statutele originale, fără modificare.

Ceea-ce privesce înfiinţarea institutului „Creditul“ observ, că înainte cu câţĭ-va anĭ încă ajunsese pe tapet înfiinţarea unei băncĭ în Zĕrneştĭ, ba s'a distribuit şi subscris şi prospectele, totuşĭ din unele greutăţĭ banca nu s'a putut înfiinţa până în present, punêndu-se basă unui institut de credit şi economiĭ cu un capital social de 100.000 coróne. Scopul băncii este în primul rênd ajutorarea poporului, drept aceea s'a declarat de principiu conducĕtor în afacerile băncii: creditul solid, împrumuturile ieftine, dividende póte mai micĭ ca la alte băncĭ şi în prima linie ridicarea fondului de reservă. Acţiunile băncii de câte 100 cor au fost subscrise aprópe tóte de zĕrneştenĭ, carĭ au manifestat un interes viu faţă de crearea acestui institut, presentându-se aprópe în numĕr complet la adunarea generală de constituire ţinută la 17 Ianuarie st. n. 1903. Nu mai puţin interes au dovedit Zĕrneştenii faţă de reuniunea de înmormêntare, între ai cărei membrii sĕ numĕră inteliginţa, tot în aşa mĕsură, ca şi poporul de rênd.

Nu pot trece însĕ cu vederea indolenţa tinerimiĭ studióse din loc faţă cu aceste instituţiunĭ. Póte nici o comună nu are atâţĭ teologĭ şi pedagogĭ ca a nóstră, totuşĭ cu regret trebue sĕ constat, că atât la adunarea reuniunii femeilor române, cât şi la a reuniuniĭ de înmormêntare şi a băncii, nicĭ unul din ei nu s'a presentat, şi apoi nu sciu, décă nu ei ar fi în primul rênd chiemaţĭ, ca la timpul sĕu, luând esemplul dela comuna lor natală şi cât de cât fiind introduşĭ în instituţiunĭ de felul celor amintite, sĕ înfiinţeze asemenea reuniunĭ şi în comunele pe carĭ chemaţĭ vor fi ale ferici.

Aceste momente au contribuit, Onorată Redacţiune, la ridicarea prăznuiriĭ sĕrbătorilor Crăciunului, ele au făcut ca cel puţin în aceste sĕrbătorĭ sĕ dispară monotonia, la care ne-am obicĭnuit în viéţa de tóte ḑilele şi sĕ se desvolte în sufletul fie-căruĭ creştin un interes viu faţă de instituţiunĭ adevĕrat creştinescĭ, şi astfel sĕ-şĭ aducă fie-care aminte, că au existat şi pentru locuitoriĭ de aicĭ timpurĭ, când la Nascerea Domnului, li-a rĕsărit şi lor, cel puţin în parte, lumina cunoscinţiĭ. Ca încheiere mai observ, că n'am amintit numele iniţiatorilor acestor instituţiunĭ, căcĭ cei-ce cunosc împrejurările nóstre, uşor îl vor afla.

— *bubu.* —

Esposiţia lucrărilor esecutate de calfe şi ucenicĭ.

Camera de comerciu şi industrie din Braşov, aduce la cunoscinţă publică următórele:

Esposiţia lucrărilor esecutate de calfe şi ucenicĭ va avé loc la Pascile anului acestuia şi anume între 5—14 Aprilie. Cei ce au de gând sĕ expună lucrărĭ, trebue sĕ le anunţe cât mai curênd, de óre-ce ca asemenea anunţărĭ nu se primesc, de cât *până la 20 Februarie.* Insciinţarea despre acceptarea anunţărilor se va face în timpul cel mai scurt trimiţêndu-se îndărăpt partidelor un exemplar din cele douĕ hârtii la anunţare.

Obiectele destinate pentru exposiţie trebue trimise *până la 31 Martie* la adresa camerei de comerciu şi industrie (Strada Porţii nr. 55).

Obiectele exposanţilor din Braşov sunt a se trimite în *ḑilele de 1 şi 2 Aprilie.*

Odată cu obiectele destinate pentru exposiţie, este a se trimite şi o adeverinţă din partea patronului, în care sĕ se certifice, că exposantul este în atelierul sĕu şi că lucrarea respectivă a esecutat-o însuşĭ.

Cheltuelile fractului pentru obiectele trimise dintr'o localitate *colectiv*, precum şi cheltuelile fractului transportăriĭ lor îndărăpt, le va suporta camera.

Ministrul de comerciu a acordat favome ca ucenicii şi calfele cu domiciliul în reionul camerei sĕ pótă cĕlĕtori în clasa III a trenurilor de persóne şi mixte cu preţul jumătate. Cei ce reflectéză la acest favor trebue sĕ-şĭ comunice până *la 20 Februarie* a. c. acéstă dorinţă camerei, arĕtând şi gara din care au de gând sĕ plece. (Gările cele mai apropiate nu sĕ bucură de acest favor.)

Camera va trimite apoi respectivilor din timp certificatele liberate de direcţia c. f. u. carĭ certificate vor trebui arătate la scóterea biletelor.

Congresul agricultorilor din România.

„Jurnalul Societăţii Centrale agricole“ din Bucurescĭ, publică următorul articol scris de d-l *Al. Ciurcu:*

In ḑilele de 14, 15 şi 16 Decemvrie mulţime de proprietarĭ de pĕmênt, de plugarĭ marĭ şi micĭ, veniţĭ din tóte unghiurile ţĕrii, s'au adunat în Bucurescĭ, ca sĕ se sfătuéscă despre nevoile lor. Trei ḑile de-arêndul ei s'au strîns în măreţul palat din grădina Episcopiei, ce-i ḑice *Ateneu*, şi acolo orĭ-cine a voit, boer, rĕzeş sĕu ţĕran, şi-a spus păsul.

Rênduiala vorbirilor a păzit'o cinstitul boer Ştefan Greceanu, mare proprietar, dér şi mare Român, având la drépta lui pe iubitorul de neam Sava Şomănescu, din Ţĕra Oltului, ér la stânga lui pe falnicul stejar N. Negri, din ţĕra Moldovei, toţĭ trei bĕtrânĭ fruntaşĭ ai neamului nostru, inconjuraţĭ de alţiĭ mai tinerĭ, dér harnicĭ Românĭ şi bunĭ plugarĭ.

Multe s'au vorbit, multe s'au spus în aceste trei ḑile, şi care de care se întrecea sĕ grăiéscă mai frumos, sĕ arate, carĭ sunt păsurile plugarului român, carĭ sunt relele de care sufere plugăria în România şi în ce chip ele s'ar puté îndrepta. Aicĭ nu s'a făcut deosebire între plugarul cel cu pĕmênt mult şi cel cu pĕmênt puţin sĕu chiar fără pĕmênt de fel, ci de toţĭ s'a vorbit cu de-opotrivă rĕvnă şi s'a dovedit prin acele frumóse şi măestre vorbirĭ, că ei trăesc şi au aceleaşĭ nevoi, fiind-că cu toţiĭ trăesc şi se chivernisesc din munca pĕmêntului blagoslovit al ţĕrii.

Stăpânirea a auḑit tóte câte s'au spus în acéstă adunare, fiind-că ómenii marĭ, cârmuitorii ţĕrii, adecă miniştrii, au venit şi ei sĕ asculte plângerile plugarilor. Glasul lor a ajuns până la slăvitul nostru Domnitor, vitézul Rege Carol I, care acum 25 de anĭ cu plugarii românĭ a luat Plevna, şi-i cunósce de-aprópe. In timpul cât a ţinut sfatul plugarilor, nemişcat a fost din sala adunării d-l Ion Kalinderu, de ale cărui bine-facerĭ pentru plugărie tótă lumea a auḑit, care e omul de încredere al Regelui, şi care a istorisit iubitului nostru Domnitor tóte câte s'au spus în acele trei ḑile.

Fiind-că acéstă gazetă merge în tóte satele din ţĕră, a-şĭ vré ca toţĭ ţĕraniĭ sĕ scie ce s'a vorbit la congresul agricultorilor, şi de aceea rog pe cei cu sciinţă de carte sĕ cetéscă aceste rêndurĭ obştei locuitorilor, Dumineca la eşirea din biserică cum se face la fratii noştri Românĭ de peste munţĭ.

Voiŭ spune pe scurt şi în limba poporului cele vorbite la Congres, căcĭ nu e cu putinţă sĕ arăt pe larg, ce a grăit fiecare, voiŭ face o icónă a Congresului, din care tot Românul sĕ vadă, că s'a vorbit de nevoile tuturor, şi că sunt ómenĭ în ţéra asta, carĭ se muncesc şi sĕ străduesc

---

mortal, împodobindu-se paradisul cu sufletele lor. Se întunecă atuncĭ faţa măririĭ Moldovenilor, ce scurtă mâna puteriĭ lor, şi acel îndrăcit Domn moldovenesc eşind prin o ascundĕtură a pădurii şi fugind la munţĭ cu puţinĭ de ai sĕi, pierdù onórea, reputaţiunea şi lucrurile cele mai preţióse. *Căḑură acolo la mâna musulmanilor mii de băieţĭ şi de copile moldovenescĭ* de o aşa frumuseţă încât numai privindu-i gustai fericirea cerescă. Cu norocul sultanului, mulţĭ săracĭ se îmbogăţiră şi mulţĭ mâhniţĭ se înveseliră, şi pe sînul frumóselor moldovene se odihniră de atâtea munce şi suferinţe trecute. Douĕ lunĭ în şir prădând Moldova din ordinul sultanului, soldaţiĭ căraţară *atâtea jafurĭ şi atâtea mulţime de animale, încât nu le puteau cuprinde câmpiĭ şi luncile.* După totala ruină şi stricare a Moldovei sultanul îşĭ reconduse armata la reşedinţa din Adrianopole. In acest resbel *Domnul muntenesc* servì cu óstea lui... El căpĕtă de asemenea o parte din prăḑile moldovenescĭ, câte 'i se cădeau lui şi tóte *turmele de porcĭ, găsite în acea întinsă ţĕră, căḑură în partea oştiĭ muntenescĭ*“.

Inscripţiunea de la Rĕsboienĭ.

Stefan Vodă, scrie vornicul *Grigorie Ureche,* „după-ce au eşit neprietiniĭ din ţĕră, a strîns trupurile celor morţĭ movilă şi a ridicat de-asupra óselor o *biserică,* care trăiesce până astăḑĭ la *Rĕsboienĭ,* întru pomenirea acelor suflete“.

Acest important monument religios despre salvarea independenţeĭ Moldovei prin sacrificiĭ atât de enorme, despre învingerea morală a luĭ Ştefan asupra potopului de óste, ce-'l adusese Mohamed II asupra Moldovei, s'a mai conservat până în ḑilele nóstre.

Inscripţiunea este în limba slavonă, ér conţinutul ei în traducere română este următorul:

„În ḑilele evseviosului şi iubitorului de Christos, ale Domnului *Ioan Ştefan Voevod,* cu mila luĭ Dumneḑeu Domnitor al Ţĕrei Moldovei, fiul luĭ Bogdan Voevodul, în anul 6984 (d. Chr. 1476), ér al Domniei lui al 20-lea an curgătoriŭ, *sculatu-s'a puternicul Mohamet împĕratul turcesc cu tóte ale sale rĕsăritene puterĭ, încă şi Băsărab Voevod,* cel numit *Laiotă,* venit'a cu dênsul, *cu tótă ţéra sa cea băsărăbéscă,* au venit ca se jăfuéscă şi *sĕ pérdă Ţéra Moldovei,* şi au ajuns până aicĭ la locul numit *Părĕul-alb,* şi noi Ştefan Voevod şi cu fiiul nostru Alesandru eşit'am înaintea lor aicĭ, şi *am făcut cu dênşiĭ mare rĕsboiŭ,* în luna lui Iulie în 26 ḑile, şi cu *îngăduirea luĭ Dumneḑeu biruiţĭ fură creştiniĭ de cătră păgânĭ, şi căḑură acolo multă mulţime de ostaşi moldovenĭ.* Tot atuncĭ Tătariĭ lovit'au Ţéra Moldovenéscă din acea lature. Pentru aceea binevoit'a Ion Ştefan Voevod din buna sa bunăvoinţă, şi zidì acéstă biserică întru numele archistrategiului *Mihail, întru ruga şie, şi a Dómnei sale Maria, şi a fiilor sei Alesandru şi Bogdan, şi întru pomenirea şi odihna sufletelor tuturor drept credinciosilor creştinĭ, carĭ au perit aicĭ,* în anul 7004 (1495), ĕră al domniei luĭ al 40-lea curgătoriŭ în luna lui Noemvrie în 8“.*)

(Va urma.)

*) După Ep. *Melhisedec,* Inscripţiunea de la mănăstirea Rĕsboienĭ (Bucurescĭ, 1885) pag. 3—4.

Privire caldă.

(După *Lenau.*)

Auriĭ pătrund în codru
Zorile de primăvară,
Şi din cer o veste dulce
De iubire se cobóră.

Fericit ascultă codrul
Şi cu ramurile sale
Întră 'n horile vieţiĭ
Şi sĕ légănă a gale.

Câte-o flóre de rĕsare
Ea cu rouă e udată;
Biata tremură voiósă
Că de ceriurĭ nu-'i uitată.

Şi prin nopţĭ adêncĭ de frunze
Păsărica nimerită
De săgeţile iubirii
Cântă, cântă fericită.

Cerul sórtea asta dulce
N'a vestit'o prin cuvinte;
Fericirea a aprins'o
Cu privirea luĭ ferbinte.

Mie tot uritul iernii,
Tótă lunga ei osândă
'Mi-a schimbat'o 'n primăvară
O privire caldă, blândă.

I. Prişcu.

sĕ aducă uşurare şi îndreptare în tóte straturile omenescĭ, dela opincă până la Vlădică.

Étă cam ce s'a spus la Congres:

De multe suferă plugarul şi plugăria la noi, dér aceste multe trebuesc împărţite în două părţĭ deosebite.

In partea întâiŭ intră tóte acele neajunsurĭ, carĭ vin dela stăpânire, şi care păgubesc pe plugar. Plugăria fiind la noi meseria, din care se hrănesce tótă ţéra, doica, care alăptéză mulţimea de popor aşedat aicĭ dela Munte până la Dunăre şi până la Mare, ea trebue sĕ fie ocrotită de stăpânire mai mult decât tóte celelalte. Rostul lucrurilor n'a mers însĕ aşa. Cărturarii şi cârmuitorii acestei ţĕrĭ, deşi au făcut multe lucrurĭ bune pentru meseria plugăritului, n'au făcut în de-ajuns, n'au făcut tot ce ar fi trebuit sĕ facă, au cam lăsat în părăsire acéstă frumósă şi mănósă meserie şi s'au îndeletnicit mai mult cu ocrotirea altor meserii, carĭ nu erau la noi în ţéră, şi pe carĭ voiau sĕ le înfiinţeze în dauna plugăriei. S'au ocrotit mai mult orăşenii, decât sătenii. S'au făcut mai multe lucrurĭ bune pentru industriaşĭ, pentru negustorĭ, pentru inginerĭ, advocaţĭ, funcţionarĭ, decât pentru plugarĭ. Astădĭ plugarii cer partea lor, şi rógă pe guvern sĕ-şi întórcă privirile spre ei.

Inainte de tóte ei cer legĭ bune pentru sătenĭ, slujbaşĭ omenoşĭ şi cinstiţĭ, dreptate ieftină şi repede, pază bună pentru avutul plugarului mare şi mic, mĕsurĭ, carĭ sĕ chezăşuiască sănĕtatea la sate, cum se face la oraşe, ocrotirea celui slab în contra împilărilor celui puternic, putinţa pentru plugar, ca glasul sĕu sĕ ajungă repede şi uşor la audul stăpânirii, birurĭ drepte, ér nu năpăstuitóre, sĕ plătéscă Românul pentru ce are, nu şi pentru ce nu are, sĕ stăpânéscă fie-care bucata de pĕment, la care are drept, şi pentru acésta sĕ se mĕsóre pĕmênturile tuturor, ca sĕ se deslușéscă cine e nedreptăţit, şi sĕ se dea îndĕrĕt celui nedreptăţit pĕmêntul ce i-se cuvine.

Au mai cerut plugarii şcóle bune la sate, şcóle, în carĭ copiii lor sĕ înveţe, nu numai a ceti şi a scrie, ci a lucra mai bine pĕmêntul, aşa ca sĕ dea róde mai multe şi mai frumóse, a îngriji de vite în aşa chip, ca sĕ fie mai bune şi mai frumóse, sĕ pótă avé mai multă putere la muncă şi sĕ dea şi lapte mai mult, a face din copiii plugarului bunĭ gospodarĭ, carĭ sĕ scie sĕ-şĭ facă tótă îmbrăcămintea în casă, sĕ scie sĕ se hrănéscă mai bine şi sĕ se feréscă de bóle, sĕ scie sĕ cultive legumele, sĕ altoiéscă pomii roditorĭ, sĕ créscă gândacii de mătase, sĕ cunóscă albinăritul, crescerea pasărilor de tot soiul, cultivarea ierburilor şi rădăcinilor de nutreţ cele mai bune şi mai spornice, aşa ca vita plugarului se aibă în tot anul hrană bună din belşug, cu un cuvênt copilul plugarului, sĕ înveţe la şcólă tot ce-i trebue plugarului ca sĕ-i aducă mai mult folos munca lui şi ca sĕ-şĭ îmbunătăţéscă traiul.

S'a mai cerut sĕ se dea ţĕranului putinţa, ca sĕ semene şi el pe o bucăţică de pĕment, unde păşunatul sĕ fie oprit, lucernă, trifoiŭ şi alte ierburĭ spornice pentru hrana vitelor lui.

In sfĕrşit s'a cerut ca plugarul sĕ pótă găsi sĕ împrumute la nevoie plătind dobêndă mică, ér munca lui sĕ nu fie zădărnicită prin tot felul de greutăţĭ când vrea sĕ-şĭ vêndă prisosul rodelor pe care le-a prăsit. In loc ca marfa lui sĕ trécă prin mâinile atâtor mijlocitorĭ, ea sĕ pótă găsi înlesnirĭ de desfacere cu preţ bun şi astfel sĕ rĕmână mai mulţĭ banĭ în punga plugarului.

Tot astea le-a cerut plugarii de la stăpânire, fiind-că stă în mâna stăpânirii sĕ le facă, şi cu astea s'a sfĕrşit partea întâiŭ a jeluirilor.

* * *

Sĕ revenim la partea a doua.

In partea asta intră neajunsurile pentru carĭ nu mai e aşa vinovată stăpânirea, ci noi înşine, plugarii.

La congres ne-am spus unii altora şi pĕcatele nóstre şi am luat hotărîrea, ca sĕ nu aşteptăm tóte numai dela stăpânire, ci sĕ facem şi noi ceea-ce e în căderea nóstră, pentru-ca sĕ ne îmbunĕtăţim sórtea.

Sĕ fim harnicĭ, muncitorĭ, păstrătorĭ şi cinstiţĭ. Sĕ fim cu frica lui Dumnedeu, sĕ ne iubim legea şi moşia, sĕ cinstim pe cei mai marĭ, carĭ ne voesc binele şi sĕ ascultăm de sfaturile înţelepte. Sĕ ne ţinem de cuvênt, şi când ne legăm sĕ facem un lucru, sĕ ne legăm cu gând curat, fără făţărnicie şi fără vicleşug, aşa cum ne învaţă sfânta Scriptură, şi sĕ ne împlinim cu sfinţenie îndatoririle nóstre. Numai atuncĭ ne va merge bine şi ne vom procopsi.

Pentru-ca pĕmêntul sĕ ne dea róde mai multe, trebue sĕ-l lucrăm mai bine, sĕ-l arăm mai adênc şi de mai mul'te-orĭ, sĕ-l curăţăm de buruienĭ, sĕ sfărîmăm bulgării, sĕ-l mĕrunţim cu grapa. Pentru a face tóte acestea ne trebue vite bune, dér pentru a avea vite bune trebue sĕ le îngrijim şi sĕ le hrănim mai cu tragere de inimă, sĕ le adăpăm la vreme, sĕ le adăpostim, sĕ le muncim cu rost şi cu mĕsură şi sĕ nu cerem dela ele mai mult decât pot. Plugarul trebue sĕ vadă în vita lui pe cel mai bun prieten al sĕu, pentru-că cu ea se hrănesce; ea îl ajută la tóte lucrările lui, sĕ supune cu bunătate la tóte voinţele lui, îi dă muncă, carne, lapte şi lână, şi când tînjesce la lucru, nu e că nu vré, ci că nu póte. A bate, a chinui vita e un pĕcat mare, care mânie pe Cel de Sus, fiind-că şi vita e făptura lui Dumnedeu şi are şi ea simţire ca şi omul. Un alt rĕu e a pune vitele prea tinere la muncă. Cel care face acésta păgubesce, fiind-că vita, boul sĕu calul, puşĭ la muncă prea de tinerĭ, nu mai cresc cât trebue, rĕmân pipernicite şi nevoiaşĭ tótă viaţa. De aceea la noi trebue sĕ înjugĭ şése vite, ca sĕ ţĭ facă trĕba, pe care în alte ţĕrĭ o fac două vite, de aceea, caĭ de mĕsură nu se mai prăsesc la noi şi trebue sĕ-i aducem cu banĭ scumpĭ din străinătate pentru armată şi pentru tóte trebuinţele, unde se cer caĭ mai rĕsăriţĭ.

Inainte vreme asemenea caĭ îi prăsia ţĕranul român şi ar puté s'o facă şi de aci-ncolo décă va asculta de poveţele bune. Şi bun câştig ar avé el dela prăsirea unor astfel de caĭ.

Apoi nu e mai câştigat plugarul sĕ hrănéscă numai două vite bune şi sĕ facă cu ele trĕba, pe care n'ar puté-o face decât cu patru sĕu 6 vite nevoiaşe?

(Va urma)

Apel
pentru strîngerea legendelor despre
Stefan cel Mare şi Sfânt,
domnul Moldovei.

Peste un an şi jumĕtate Românimea va sĕrbători împlinirea a 400 de anĭ, dela mórtea celui mai glorios Domn din vécul sĕu: *Stefan Vodă cel Mare şi Sfânt.* Pentru sĕrbătórea acésta m'am hotărît ca sĕ strîng la un loc tot ceea-ce se pomenesce încă şi acum în popor despre Stefan Vodă, şi cartea va fi ca un semn de cuviosă amintire din partea poporului, pentru acest nĕsdrăvan al Moldovei.

După multe cercetărĭ în întrégă nóstră literarură populară şi cât am cules singur sĕu prin prietenĭ, am înjghebat o colecţie, care a întrecut tóte aşteptările mele şi acéstă isbândă mi-a dat curagiul, ca 'nainte de a tipări colecţia, sĕ fac un apel către toţĭ Românii cărturarĭ, ca sĕ binevoiéscă a mĕ ajutora cu tot ce au audit spunêndu-se în popor despre Stefan Vodă, sĕu póte că au cetit unde-va vre o legendă resleţă despre acest Domn, care ar crede, cetitorul, că sĕ nu o fi aflat, îi rog sĕ mi-o facă cunoscut.

Acum în vreme de iérnă, cărturariĭ dela ţéră, pot lesne sĕ culégă câte ceva, fiind-că-i toiul clăcilor şi şedĕtorilor.

Étă ce aşĭ dori sĕ se culégă despre Stefan Vodă cel Mare şi Sfânt:

1) Viteziile (bătăliile). 2) Despre Dómnele lui Stefan. 3) Curţile domnescĭ. 4) Cântece despre Stefan Vodă. 5) Ostaşiĭ vitejĭ din vremea lui Stefan. 6) Danii şi răzăşii date de el. 7) Biserici şi mănăstirĭ făcute de el sĕu de ostaşĭ de-ai lui Stefan Vodă. 8) Crucĭ, podurĭ, fântânĭ, iazurĭ ş. a. făcute de Stefan Vodă, de Dómnele sale sĕu din vremea lui. 9) Odóre din vremea lui Stefan Vodă. 10) S'audo prin părţile D-vóstre, cumcă Stefan Vodă cel Mare şi Sfânt are sĕ 'nvie a doua óră? Şi că duhul lui a comandat oştile române în rĕsboiul dela 1877? In sfîrşit tot ce se potrivesce legende, credinţĭ, cântece şi alte pomenirĭ, carĭ sunt *numai în gura poporului.*

Cei carĭ vor avé bunăvoinţa sĕ culégă asemenea amintirĭ ale trecutului, îi rog, *sĕ le scrie întocmai cum le-au audit şi după cum grăiesce poporul.*

Toţĭ acei carĭ vor căuta sĕ-mĭ triméţă până la Sf. Pascĭ (6 Aprilie 1903) câte ceva despre Stefan Vodă, fac un serviciu némului nostru şi voiŭ pomeni despre fie-care la locul cuvenit.

Tuturor, carĭ mĕ vor ajuta la desĕvêrşirea cărţiĭ mele, pe lângă că le voiŭ fi adênc recunoscĕtor pentru fapta lor, dér când va apăré: „Legendele despre Stefan cel Mare şi Sfânt", am sĕ le dau câte un volum, drept rĕsplată.

Cei carĭ au putinţa sĕ triméţă scrisorĭ, sĕ vor trimite pe adresa jos iscălitului:

Cu frăţéscă dragoste
Simion Teodorescu-Kirileanu,
Gara Zorlenĭ (România).

Catastrofa de la Andidjan.

Ultimele scirĭ din Petersburg, în privinţa catastrofei de la Andidjan arată, că suferinţele şi desastrul causat de catastrofă sunt şi mai considerabile de cum s'au credut. Cincĭ miĭ de ómenĭ au fost ucişĭ. Patru-decĭ de mii şi-au vĕdut casele dĕrîmate în miedul iernei, într'o regiune din Asia centrală, unde frigul ucide în cel mai scurt timp. În sfêrşit regiunea nu mai este acum decât un deşert.

Acest desastru trebuesce cunoscut, nu numai fiind-că e un desastru mare, ci fiind-că consecinţele economice şi politice pot fi fórte importante.

Andidjan era unul din oraşele Kanatului Khokand (pe malurile fluviului Sir-Daria), care şi-a păstrat mult timp independenţa şi nu a devenit provincie rusésca decât la 1876.

Andidjan era un centru prosper pentru cultura şi comerciul bumbacului, din care trăiau 40.000 de locuitorĭ. Mulţĭ cultivatorĭ strînseseră averĭ considerabile şi construirea unei liniĭ de drum de fier înlesnî desvoltarea comerciului cu Europa. De-alungul liniei drumului de fier, munţĭ întregĭ de bumbac brut se aflau acumulate, aşteptând vagóne, care sĕ le transporte în Europa. Piaţa oraşului, plină de fel de fel de animale, de marĭ bazare în carĭ se desfac produsele locale, dovediau tot-deodată şi fertilitatea regiunei şi industria locuitorilor ei.

Nimic din tóte acestea nu mai există în urma cutremurului dela 3 şi 4 Decemvrie trecut. Două miĭ de persóne îşĭ găsiră mórtea în aceste două dile, sub ruinele caselor lor. De atuncĭ încóce, sguduiturĭ dese fac nouĕ victime şi măresc gróza în mijlocul populaţiunei. Populaţiunea e silită sĕ stea sub cortorĭ, şi frigul o decimézĕ. Toţĭ cei carĭ pot sĕ părăséscă acéstă regiune, altă dată aşa de bogată şi prosperă, astădĭ pustie, se îndréptă spre alte regiunĭ.

Ce e drept, ajutórele n'au lipsit. Ţarul a dat esemplul, oferind din caseta sa particulară o sumă de o sută două-decĭ şi cincĭ de mii de francĭ victimelor catastrofei. Generalul Ivanof, guvernatorul Turkestanului, s'a dus la locul catastrofei, cu tóte că linia ferată fusese distrusă pe o mare întindere. Inginerii din Tachkent, soldaţiĭ din brigada drumului de fier, au construit locurĭ de adăpost. Trenurĭ cu nutrimente şi vestminte au sosit necontenit.

Décă pustiirile pricinuite de cutremur au fost mai puternice de cât se presupunea, cu mult mai prompte şi mai eficace la rêndul lor, par a fi fost ajutórele.

Acesta este un motiv, ce va contribuĭ mult la influenţa ce o are şi va avé-o Rusia în părţile Asiei centrale.

Mulţămită publică.

Societatea de lectură „Lumina" a sodalilor românĭ din Braşov, aduce mulţămită pe calea acésta Onor. Domnĭ, carĭ au binevoit a contribui peste taxă sumele mai jos indicate cu ocasiunea representaţiunei din séra de Crăciun: Dr. Lemênyi 5 cor., Fraţii Stănescu 5 cor., G. Balea 2 cor., N. N. 2 cor., N. N. 2 cor., B. Baiulescu 2 cor., N. N. 2 cor., N. Grădinar 1 cor., P. Nemeş 2 cor., Filiala Albina 10 cor., Eremias 2 cor.. E. Arefta 1 cor., Iudita Vătăşan 1 cor., Mayer 2 cor., Simion Teodor 2 cor, Florea Maelat 40 banĭ, D. Gogonatu 40 b. † I. Petric protopop 2 coróne, Sterie Stinghe 3 cor., Stadmüller 1 coróna, N. N. 1 coróna, D. Făgărăşan, prof. 2 cor., G. Lurtz 60 b., A. Schmidt 1 cor., D. Popp 1 cor. Ioan Neamţu 60 b., V. Clipea 40 b., Luculeţ Nechita 60 b., I. Ciurcu 3 cor. 80 b., Florea Pérnea 2 cor., Finta Ferencz 1 cor., G. P. Spudercă 1 cor., V. Preşmerean 80 b., I. Furnică, măcelar 80 b., C. Orghidan 80 b., D. D. Furnică 1 cor. 20 b., A. Vlaicu 4 cor., Dr. Sterie Stinghe 4 cor., Petru Pavel 1 cor. 60 b., I. Pricu 80 b., C. Tiu 40 b., N. Stinghe 40 b., G. Vili 40 b., I. Musică 40 b., Alexandrina Peligrad 50 b, V. Fulga 40 b., I. Muntean 40 b., N. Colacea 2 cor. R. Colacea 60 b., C. Orghidan 1 cor. G. Urzică 80 banĭ.

Gheorghe Saftu,
cas. societăţii.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 23 Ianuarie. Adĭ séra s'a ţinut conferenţa partidului liberal (guvernamental), în care s'a discutat asupra proiectelor militare. *Szentivanyi* Arpad a desfăşurat dorinţele apponyiştilor, împărţindu-le în două grupurĭ. In primul grup se cuprind dorinţele privitóre la embleme, stégurĭ, garnisóne maghiare, codul penal militar ş. a. In al doilea grup figuréză postulatele referitóre la contingentul de pace, accentuând, că numai acel supus ungar póte dobândi rang de ofiţer, care cunósce limba maghiară.

Br. *Fejervary* a declarat, că cestiunea emblemelor şi stindardelor şi Majestatea Sa doresce sĕ se reguleze conform dreptului public ungar. Termin însĕ nu póte fixa. Dorinţa privitóre la garnisóne maghiare o apreciéză şi el, realisarea ei însĕ se póte face numai succesiv. Fejervary a lăudat politica lui Coloman Szell şi a declarat, că o sprijinesce. Partidul *a votat* proiectele militare.

Alexandru Papiu Ilarian
şi decoraţiunile de la 1850.

Estragem dintr'un articol publicat de prof. Dr. I. Raţiu în revista literară „*Luceafărul*" sub acest titlu următórele:

Luptele sângeróse de la 1848—49 sĕ finiră....

....Monarchul nostru hotărîse sĕ decoreze câţi-va Românĭ mai distinşĭ, foştĭ prefecţĭ, tribunĭ şi alte persóne din inteligenţa nóstră ardeleană.

Decoraţiunile împĕrătescĭ făcură sĕ se nască felurite sentimente şi părerĭ între Românĭ; unii nu voiau sĕ le priméscă, mai târdiu însĕ le primiră, dér în mod demonstrativ.

Starea acésta sufletéscă a Românilor o aflăm caracterisată într'o scrisóre contemporană, într'o epistolă a înflăcăratului tribun de la 1848 şi nemuritorului nostru istoriograf Alexandru Papiu Ilarian, atuncĭ student în drepturĭ la universitatea din Viena Austriei.

Ea este scrisă în Viena la 28 Sept. 1850, atuncĭ când se lăţise deja vestea distincţiunilor imperiale şi este îndreptată lui George Bariţiu, cu care Papiu de pe vremea acésta şi până pe la 1872, până pe timpul confusiunei sale mentale a întreţinut o désă, îndelungată şi fórte interesantă corespondenţă, pe cum apare din „Corespondenţa" lui Bariţiu.

Scrisórea din cestiune e păstrată în biblioteca Academiei Române din Bucurescĭ, secţia Msselor Nr. 996 în corespondenţa neuitatului George Bariţiu. De aci o am şi eu prin amabilitatea d-lui Ioan Bianu.

Intru cât acéstă scrisóre presintă un deosebit interes nu numai sub raportul vieţii lui Papiu, ci şi sub acela al gândi

rei Românilor din generaţiunea dela 1848, socotit'am sĕ o public „in estenso“, drept contribuţiune la caracterisarea generaţiunei din acea epocă; şi anume socotit'am sĕ o public în revista tinerimei, ca tînĕra generaţie de astădĭ sĕ se scie însufleţi de ideile marilor ei antecesorĭ.

Las aşa-déră sĕ urmeze scrisórea în tótă întregimea ei, cu o singură deosebire numai, cu schimbarea ortografiei:

Viena, 28 Septemvrie n. 1850.

Domnul meu!

Póte vei fi sciind, că mai bine de 60 inteligenţĭ românĭ din Transilvania sunt decoraţĭ pentru meritele lor către tron cu crucĭ de aur şi de argint, între aceştia escĭ şi D-ta, Iancu, Balint, etc., până şi domnul Bărnuţiu, ba şi eu, peste aşteptare.

Mi-se pare, că unii Românĭ din Viena nu vor sĕ le priméscă. Nicĭ un argument, nicĭ o causă nu este pentru care sĕ le pótă primi un Român adevĕrat, dér sunt o sută şi o miie de cause, pentru carĭ nu se pot primi aceste medalii. Causele acestea fie-care le spune după priceperea, după punctul sĕu de vedere.

Unii dic, că medaliile sunt lucrurĭ copilărescĭ, care se cuvin numai parviştilor şi majorparviştilor; alţii peste tot află în medalii un semn, un mijloc de a corumpe pe ómenĭ. şi pentru aceea nicĭ un om de omenie astfel de semne de corupţiune nu póte purta pe pieptul sĕu; éră alţii pentru medaliile cu care s'au decorat, inteligenţĭ, prefecţĭ şi tribunĭ etc. etc. vor dice că sunt premiile pentru meritele acelea marĭ ale Românilor, şi cumcă este batjocură pentru Românĭ, ca un Iancu, Axentie etc. sĕ pórte medalie asemenea cu Lederer Meisterul din Sibiiu, cu ungurul Gelei din Abrud, cu care s'a bătut; apoi este batjocură, ca Iancu după atentatul făcut, Axente după arest, toţĭ prefecţii şi tribunii după deosebite batjocurĭ, acum sĕ se decoreze cu nisce medalurĭ, carĭ se dau căprarilor şi gemainerilor; vor mai dice unii, cum póte purta Iancu etc. crucĭ ca un Erdély Episcopul rebel de la Oradea-mare etc. etc. când Iancu şĭ-a vĕrsat sângele pentru Impĕratul, éră acela a fost tot cu rebelii [1]).

Eră noi sĕ dicem aşa: Noi şi Voi şi toţĭ Românii cei bunĭ, că nu le primim, déră nu pentru aceea, că ar fi prea micĭ, pentru-că décă sunt de la Impĕratul nu facem deosebire între micĭ şi marĭ, dér nu le primim, pentru-că noi ne-am bătut şi ne-am vĕrsat sângele pentru Impĕratul şi pentru drepturile naţiunei, ér nu pentru stele şi monete. Acum vedem, că décă tronul este întărit prin sângele a vre-o 40.000 de Românĭ ucişĭ şi prefacerea în cenuşe a vre-o 300 sate, dér cu tóte acestea naţiunea încă geme tot sub vechea tiranie şi se află acum într'o stare cu mult mai miserabilă, decât înainte de 1848, că încă atuncĭ nu îşĭ cunoscea drepturile acum şi le cunósce, au promise, le-au meritat, şĭ-au periclitat averea şi viaţa pentru ele, şi totuşĭ ei sunt denegaţĭ.

Cum putem noi déră a ne înfăţişa cu crucĭ şi cu medalii, cu semne de sĕrbătorĭ înaintea orfanilor, înaintea părinţilor fără fii, înaintea satelor arse, înaintea naţiunei ce geme şi grăbesce după avere şi după drepturĭ meritate etc. etc.

Aşa déră mulţămită pentru medalii, dér poftim sĕ se decoreze mai nainte naţiunea, apoi particularii. Acestea credem, că lei vei rĕspunde dumneata şi toţĭ Românii decoraţĭ cu medalii Bezirks-Comisarului care va da medaliile, şi tocmai şi Gubernatorelui, şi décă mai este în dumnevóstră iubire şi credinţă către acéstă naţiune necăjită, vĕ rugăm sĕ nu primiţĭ aceste pete pe pieptul dumnevóstră, care l'aţĭ espus de atâtea orĭ glonţului duşman.

Sĕ te înţelegĭ cu Munteanu, Rusu, Antoneli, carĭ încă sunt decoraţĭ. Dealtmintrelea salutare.

Al D-Vóstră prietin:

Alesandru m. p.

---

[1]) Episcopul Vasile Baron Erdély primaóră a fost pe partea insurgenţilor maghiarĭ, ér după revoluţie s'a dat pe partea Austriacilor. Dr. I. R.

Aşa gândea Papiu, aşa credea el, că e bine sĕ facă; pentru aceea îndemnă şi pe alţii, ca sĕ cugete întocmai şi sĕ lucre în spiritul acesta, căcĭ numai aşa mai puteau acum impune lumei, care privea la naţiunea română.

(Va urma). *Dr. Ioan Raţiu.*

Literatură.

Revista de medicină Veterinară. Anul XVI Nr. 1. Publicaţiune mentuală sub direcţiunea d-lui *I. St. Furtună*, inspector general, şef al serviciului sanitar veterinar. Numĕrul acesta are următorul sumar: 1) Difteria paserilor de I. St. *Furtună* şi Ed. *Burri.* 2) Un cas de cisticercosă la iepure de câmp de I. *Demetrianu.* 3) Castrarea scrófelor în gestaţie de *P. Popescu-Daia.* 4) Psorospermosa la pescĭ de *Al. Pilat.* 5) Bronchita verminósă a rîmătorilor de Th. *Bencze.* 6) Opiniunĭ asupra rolului medicului veterinar, ca agent al ogienei publice de I. *Petrescu Pejean.* 7) Revista specială a lucrărilor streine. 8) Cronica. 9) Bibliografie.

Prăsirea pomilor din sade.

Sub sade înţelegem acelea ramurĭ de un an, carĭ tăiate fiind costiş sub un mugur şi puse în pămênt, sub condiţiunĭ favorabile capĕtă rădĕcinĭ.

Pentru prăsirea pomilor din sade, alegem un pămênt cât se póte de mănos, fraged şi uşor. Intr'un pămênt lutos şi sĕrac numai o parte mai mică din sade vor reuşi, dér într'un asemenea pămênt nicĭ nu merită sĕ ne perdem timpul cu ele,

Din sade prăsim cu deosebire acrişorii, rosincinii, (strugureii), viţa de vie, gutuiul şi mĕrul doucin.

Sadele se îngrópă primăvara de timpuriu. Pămêntul trebue sĕ fie săpat încă de cu tómnă, ér primăvara numai îl greblăm.

Décă din întêmplare nu am avea la disposiţie un pămênt destul de mănos, gunoim bine pămêntul menit pentru ingropatul sadelor încă de tómna înainte de a-l săpa, cu gunoiŭ putred.

Locul menit pentru şcóla de sade, îl împărţim în straturĭ de câte 130 cm. lăţime. In fie-care strat îngropăm patru rêndurĭ de sade, în depărtare de câte 4—5 cm. una de alta.

Sadele se aşédă costiş în şănţuleţul făcut, astfel ca numai 1—3 ochiurĭ (mugurĭ) sĕ rĕmână afară.

După ce am isprăvit cu îngropatul sadelor, straturile le udăm bine şi umbrim punênd printre rêndurĭ muschiŭ, frunde verdĭ séu praf de firez.

In decursul verei straturile cu sade trebue ţinute în curăţenie, plivindu-le şi săpându-le, căcĭ nimic nu le strică aşa tare ca buruiana.

Sadele se culeg tómna după-ce au picat frunda şi până primăvara înainte de incolţitul mugurilor.

Sadele culese de cu tómnă, le legăm în mănunchiurĭ micĭ şi le îngropăm în pivniţă în năsip, în dosul unui arbore séu unei zidirĭ. Décă le-am îngropat undeva afară, peste iérnă le acoperim cu un strat de frunde séu paie spre a le feri de îngheţ.

Primăvara scoţêndu-le, le pregătim în modul următor: le tăiem tot-déuna sub un mugur, în lungime de câte 20—30 cm., avênd grije ca şi la capĕtul de sus sĕ fie tăiat costiş de-asupra unui mugur.

Décă însĕ le-am cules primăvara, numai de cât le pregătim în modul arătat şi le îngropăm în straturile pregătite deja.

Unii, în loc de a îngropa sadele în şănţuleţe, le împlântă prin apăsare, însĕ acésta este o muncă greşită şi păgubitóre chiar.

Sadele trebue culese tot-déuna de pe tufele cele mai productive şi mai sănĕtóse.

Unii pomologĭ, obicĭnuesc a tăia sadele şi cu puţin lemn bis anual (de doi anĭ) sub cuvênt, că în casul acesta capĕtă rădĕcinĭ mai multe şi mai frumóse.

Sadele vor rĕmâné în şcóla de sade un an, décă pămêntul e uşor şi mănos, la din contră doi ani.

După-ce s'au întărit destul de bine, le transplantăm la locul, unde vor rĕmânea statornic.

In scóla de sade rĕmasă gólă, nu e permis în timp de cel puţin doi anĭ a mai pune alte sade séu a sĕmĕna pomĭ. Pămêntul acesta trebue gunoit bine şi cultivat cu plante de sapă.

A. Boldor.

Representaţii, concerte si petrecerĭ.

De pe Someş, Ianuarie 1903.

În séra de anul nou (Sf Vasilie) tinerimea română din comuna Maier de lângă Rodna-v. a dat în folosul bibliotecei reuniunei de lectură din loc, o representaţie teatrală împreunată cu dans. Harnicul conducĕtor d-l Daniil Sânjoan, notarul comunei Maier, dimpreună cu inteliginţa din loc şĭ'a dat tótă silinţa, ca petrecerea aranjată de dênşii sĕ mulţăméscă pe toţĭ cei carĭ au luat parte. Publicul din loc şi din împrejurime n'a întârdiat a-le da sprijinul luând parte în numĕr relativ destul de însemnat. Pe lângă prestaţiile dovedite cu acest prilej de tinerii noştri diletanţĭ, ne aşteptăm încă şi la altele mai însemnate, căcĭ sciut este, că tot începutul 'i greu şi numai prin muncă şi zel putem ajunge scopul.

S'a jucat piesa „Mirésă pentru mirésă“, comedie în 3 acte de Ios. Vulcan. D-nul Daniil Sânjoan, în rolul lui Nechifor Goron, a jucat cu multă pricepere. Mult a plăcut însĕ d-l I. Barna, care a predat cu haz şi fórte natural rolul servitorului Stan resp. Ican, care nu se póte împăca cu multele „tituluşurĭ“ şi prin simplicitatea lui produce încurcăturile piesei.

Ceialalţĭ domnĭ şi domnişóre încă s'au purtat brav.

Pe lângă inteliginţă au luat parte şi destui ţĕranĭ şi au dovedit un deosebit interes în întreg decursul petrecerei şi cred, că şi pe viitor vor îmbrăţişa cu dragoste şi bunăvoinţă atarĭ distracţiĭ moralisătóre.

Resultatul material n'a fost ce e drept favorabil însĕ în schimb cu bucurie constat, că s'a procurat o cortină cu cele aparţinătóre, aşa încât am nădejde că avênd odată aranjamentul, cu cel mai de aprópe prilej, resultatul material va fi îmbucurător.

După representaţie a urmat dansul, care a durat până în revĕrsatul zorilor. Insufleţirea a fost generală. In pausă au toastat mai mulţĭ domnĭ, dintre carĭ amintesc pe d-l D. Sânjoan. care a toastat pentru óspeţi, ér d-nul Traian Turcu, mulţămesce d-nului Sânjoan pentru conducerea şi reuşita petrecerei.

Vĕ rog daţi-mĭ voie a aminti câte-va din stim. familii, carĭ au luart parte la acéstă petrecere. Din Maier am vĕdut familiile: Lazar Avram preot, Groze Ieronim, capelan, Daniil Sânjoan, notar, apoi Ilieş, Rus, Coruţ, Partene etc.; din Stgeorgiul român: Dr. Monda, medic, Ioan Marcu, învĕţător, Marţian Toader, notar, Creţu, forestier, Cintoan, preot-capelan, din Rodna-veche: Nicolau Murĕşanu, învĕţător, Z. Pop, Ioan Marte, notar, Traian Turcu, contabil, şi încă o mulţime de studenţĭ din loc.

Rog pe acei stim. domnĭ, carĭ din eróre i-am trecut póte cu vederea a mĕ scusa, de-óreco numai „improviso“ am înşirat câte-va din stim. familii, carĭ le am ţinut în minte. O frumósă cunună de domnişóre a fost de faţă.

Numele acestora cred că e mai bine a-l retăcé, ca sĕ nu o păţesc, trecênd din greşélă pe una séu alta cu vederea.

Cele mai plăcute suvenirĭ le-am dus cu mine şi a-ĭ dori, ca în curênd sĕ convenim din nou în o frumósă societate aşa cum a fost aceea din séra dilei de anul nou (Sf. Vasilie) şi ca toţĭ sĕ ducem aceleaşĭ bune impresii, carĭ ni-le-a oferit acea séră.

La revedere!

Vedebine.

Săcele, 7 Ianuarie 1903.

D-le Redactor! In séra de Bobotéză a. c. cercul conferenţiar al învĕţătorilor rom. gr. or. din Săcele, a aranjat serata obicĭnuită declamatorică-musicală în sala hotelului „Internaţional“ din comuna Cernatu.

Pe când altă-dată la representaţiile de felul acesta participau mulţĭ tinerĭ Seceleni, veniţĭ de prin Români la familiile lor şi aduşĭ aci şi de dorul de patrie, acum atarĭ tinerĭ n'au participat mai de loc. Drept pedecă mi-s'a spus, că este diua următóre a Sf. Ioan, când Secelenii îşĭ fac visite la ai lor. Mie însĕ mĭ-se pare, că este o altă causă, adecă neînteresarea din motivul, că referinţele materiale ale Secelenilor au pornit spre decădere, decĭ acéstă petrecere de-abia fù cercetată pe jumĕtate ca altă-dată. La învĕţătorii românĭ din Săcele am constatat o perfectă armonie şi înfrăţire esemplară.

Cu puţin înainte de órele opt s'a început escutarea programului cu Colinda „Nunta din Cana Galilei“ cântată în 4 vocĭ de corpul învĕţătoresc, sub conducerea d-lui Luca, secerând repeţite aplause din partea publicului. A urmat îndată dialogul, cu subiect din evenimentele istorice ale Moldovei pe timpul lui Vodă Lăpuşneanu, declamat de învĕţătorii Zenovie Popovicĭ şi V. Ioan cu precisiune. Tot corpul învĕţătoresc a cântat în 4 vocĭ cântările „Uite mamă“ şi „Étă diua triumfală“ cu exactitate demnă de laudă. In fine s'a representat piesa teatrală „O nópte furtunósă“ de Caragiali. Ridicându-se cortina s'a vĕdut scena fórte frumos împodobită La acésta au avut rolurĭ învĕţătorii: Luca, Lepedean, Ioan, Cotóră şi Odor lângă carĭ au jucat cu bun succes d-şóra M. Iarca şi S. Popa

La $10^1/_2$ óre s'a terminat esecutarea programului. A urmat dans până la $12^1/_2$ óre, când se făcù o pausă aprópe de o oră.

In pausă învĕţătorii întruniţĭ la masă comună au cinat. Un numĕr frumos de studenţĭ din Braşov au cântat în decursul pausei, ér domnii înv. dirig. D. Iarca şi Ioan au ridicat câte un toast, esprimându-şĭ mulţămirile sincere faţă de on. óspeţĭ şi de tinerimea studiósă. Pe la óra $1^1/_2$ s'a reînceput dansul şi a durat până după 3 óre cu o animositate deosebită.

Informându mĕ de venitul material am aflat, că starea casei a fost cam slăbuţă. Un mic prisos pe séma bibliotecei, nu ca anii precedenţĭ, când fondul se sporea cu 150—200 coróne. Contribuirĭ peste taxa de întrare a fost numai de la d-l I. Burduloiu, Romulus Verzea, Petru Mitrea Comşea, Toma Bârsan şi I. Baltag.

Un participant.

Ghimbav, Ianuarie 1903.

In diua de anul nou tinerimea română a dat o representaţie declamatorică teatrală după care a urmat dans. Representaţia s'a ţinut în sala de la Hotelul din

loc „Zum guten Geist“. Atât declamările cât și piesa „Ruga de la Chiseteu“ au reușit bine. De-asemenea „Călușerul“ și „Bătuta“ jucate de tinerii din loc. Acest început frumos i-l datorăm în prima linie d-lui Iosif Comanescu paroch, care încă din anul trecut și-a luat acest angajamênt cu scopul, ca din venitul curat sĕ se procure lucrurĭ necesare în biserica nóstră, ceea-ce s'a și făcut așa, că din anul trecut a rĕmas un venit curat de 32 cor. ér în anul acesta 60 de cor. cumpĕrându-se o Sf. evangelie nouă, care costă 107 cor.

Nu pot însĕ trece neamintit îndemnarea și conducerea cea bună și înțeléptă a unui preot tînĕr, care la tóte ocasiunile bine venite, ține cuvêntărĭ potrivite cu afacerile nóstre și luptând din rĕsputerĭ de a desrădĕcina unele apucăturĭ rele, ce s'au încuibat odinióră între poporul și tinerimea nóstră de aicĭ. Adĭ s'au mai împuținat certele și judecățile. Astădĭ simțim o bucurie nețĕrmurită, că duchul dragostei și al păcei a început a stăpâni inimile nóstre și suntem mândri de acéstă dragoste între noi, căcĭ numai prin dragoste póte orĭ și cine a ajunge la resultate bune. *Un poporén.*

Reuniunea gr. cat. de cântărĭ „Concordia“ din Oravița rom. va aranja Duminecă în 1 Februarie 1903 st. n. în sala Hotelului „Impĕratul Austriei“ de acolo un concert împreunat cu teatru sub conducerea d-lui Ioan Bogdan învĕțător, cu următorul

Program: *a)* Concertul. 1) *** Arde cor bărbătesc. 2) J. Vidu: „Cântec de primăvară“ cor mixt. 3) C. G. Porumbescu: „Sosirea primăverii“, cor bărbătesc. 4) Fr. Jenke: „Țiganca“, cor mixt. 5) T. Popovicĭ: „Sci mândro când ne iubiam“, cor bărbătesc.

b) Teatru. „Baba Hîrca“ operetă-vrăjitorie în două acte și trei tablourĭ de D. M. Millo.

După representație joc. Inceputul la 8 óre séra. Intrarea de persónă: Loc de ședut 1 corónă, loc de stat 60 banĭ. Biletele de întrare se vênd la d-l Alexe Toc, pantofar, și séra la casă.

Unde mor animalele?

— Fine. —

Crimele ucigașilor celor marĭ ne cad mai tare în ochĭ, decât a celor micĭ. Paiangenul se aruncă cu poftă de omor spre insectele, ce i-au cădut în rociŭ, leul furnicilor bombardéză cu năsip pe furnicile ce-i cădură tolcer, ca sĕ nu-i scape din gropă. Și harnicile furnicĭ? Forte potrivit e dis, că pofta de omor a acestor insecte micĭ e în proporție mai mare, decât a tigrului. Un animal ce a cădut pe un moșinoiŭ de furnicĭ, e pierdut chiar de e mult mai mare decât furnica, décă cumva n'a putut fugi de acolo numaĭ de cât. O furnică, décă și-a prins bine prada, o poțĭ tăia tocată bucățĭ, că tot nu o mai lasă.

Ce nu nimicesce inimicul, grijesc iubitele neamurĭ și elementele, ca sĕ nimicéscă ele. Multe vietățĭ îșĭ pierd viéța în lupta iubirei. Décă învinsul nu e mâncat cumva, atuncĭ se află resturĭ de animale mai dese, d. e. de cerbĭ, a căror córne se află astfel impletecite, încât nu se mai pută descleșta. Apoi în iernile geróse pier nenumĕrate mulțimĭ de animale. Esundările formézĕ póte mormêntul multor soiurĭ de animale. Ființele mai marĭ, carĭ altcum au puținĭ inimicĭ, d. e. elefantul, bivolul american ș. a. au totușĭ un inimic: năsipul sburător, care le înădușe. Balena și unele soiurĭ de delfinĭ nu arare-orĭ es pe uscat și mor în mod demn de tótă compătimirea. Pojarurile de foc nimicesc nu numai vegetalele, ci și tóte ființele, ce nu se pot refugia la timp. O nópte frigurósă răpesce viéța a nenumĕrate insecte. E cunoscut, că lăcustele une-orĭ se aruncă nenumĕrate milióne în mare și se înuécă.

In casurile, când au vijelii elementele, aflăm cadavrele animalelor potopite, și de regulă numai scurt timp. In țĕrile cele calde grijesc vulturĭ și cânĭi se depărteze cadavrele; la noi, unde mórtea prin elemente naturale e mai rară, încă nu stau mult cadavrele nimicite. Cioclii, musce, animale mâncătóre de hoiturĭ și altele, grijesc de acest lucru. Că aflăm pe țĕrmurii mărilor cadavre de animale oquatice, d. e.: de balene, sĕ nu ne prindă mirare, de-óre-ce se cere timp până colosalele cadavre sunt mâncate de pasĕrĭ și de alte animale.

Totușĭ se află și la noi cadavre de animale după tempestățĭ marĭ. Locuitorilor provincei e bine cunoscut acest lucru. Apoi cum că dispar atât de curênd chiar și cadavrele animalelor mai marĭ, vine de acolo, că în câmpiĭ stau ciórele, în pădurĭ vulpea, cu nenumĕrate alte animale ce mănâncă mortăciunĭ. Nasul vulpei adurmecă din depărtare orĭ-ce hoit.

Astfel rĕmân numai acele fiinţe, carĭ mor de slăbia bĕtrânețelor. Dér numĕrul lor e forte restrîns. Cetim de regulă în cărțile naturaliștilor următórele: „Forte rar aflăm animale mórte, de-órece animalele-șĭ presimt apropierea morțiĭ și atuncĭ se ascund în spelunci și în scorbură“. Póte fi, dêr totușĭ e de mirat, cum de mai nu audim nimic despre resturile animalelor ce pier în massă și adecă acum în present.

Altcum și la om a fost o raritate mórtea de bĕtrânețe. Câtă vreme el a umblat ca nomad fără animale de călărit și fără carĕ, copiiĭ micĭ puteau fi purtațĭ în brațe, dér ce făceau óre cu bĕtrânĭĭ și cu bolnaviĭ? Chiar aceea, ce fac caiĭ sĕlbaticĭ și bivoliĭ și antilopele alergătóre prin cele deserturĭ. Ĭi dă o lovitură mortală, așa cât directa espedare în ceea lume era privită ca un act de compătimire. Numai după-ce omul fu stabil, orĭ cel puțin după-ce veni în posesiunea animalelor de călărit și de tras, și pe ómeniĭ bĕtrânĭ îi puteau folosi ca păzitorĭ de animale, orĭ ca grijitorĭ de copiĭ, numai atuncĭ fură ascultate povețele lor și-i lăsară sĕ trăiéscă, ceea-ce nouă, poporelor civilisate, ni-se pare lucru de sine înțeles. Chiar Romaniĭ cei vechĭ raportau cu grózá despre unele popóre băștinașe din Africa, unde nu era nicĭ un om de 60 anĭ, de-órece la acéstă etate era omorît.

Numai prin stabilirea omuluĭ, prin trecerea lui din starea de nomad în starea de om stabil, numai atuncĭ se dete posibilitatea de a venera pe ómeniĭ bĕtrânĭ și a-i înmormênta cu pietate. Nu e déră întemplarea, ce se observă chiar la animalele stătătóre, d. e. la pasĕrĭ, care grijesc în comun de membrii bolnavĭ. Așa istorisesce Darvin despre un pelican bĕtrân, orb, care era fórte gras, semn că mult timp a fost nutrit de neamurile lui. Din contră, animalele răpitóre, și adecă cele nomade, d. e. lupiĭ, s'au îndatinat a mânca fără milă pe toțĭ membrii familiilor lor ce au devenit bolnavĭ, orĭ că au fost vulnerațĭ.

Așa déră la animalele mâncătóre de plante e escepțiune mórtea urmată din slăbia bĕtrânețeĭ. Numai giganțiĭ lor, ca elefantul, rinocerul ș. a. n'au de regulă inimicĭ între animalele răpitóre. Firesce că acéstă stă numai la individiĭ deplin crescuțĭ, că puiĭ lor sunt espușĭ și ei de a fi mâncațĭ de fiéră. Dér și acestĭ giganțĭ deplin crescuțĭ au câte-odată atac cu bestiile. Emin Pașa spune, că un elefant fu înhățat de un crocodil și după Bronsart de Schellendorf rinocerul sĕ teme de crocodil. Un cunoscĕtor atât de serios al animalelor, ca Brehm, pune în lumea fabulelor resboiul dintre leu și calul de mare, ér Brousart de Schellendorf susține, că a vĕdut un cal de Nil mort, pe care se vedeau semne, că fu sese omorît de animalele răpitóre. Fie însĕ cum va fi, un lucru stă că numai ca escepție sunt giganțĭ între plantivore. Apoi mai departe, că în special elefantul, când îșĭ presimte sfîrșitul vieței, se vîră în speluncĭ; asta ar fi ușor de credut, căcĭ se află des prin speluncĭ resturĭ din ósele luĭ.

Leiĭ și tigrii și alte animale răpitóre marĭ, la bĕtrânețe devin mâncătóre de ómenĭ cum am mai dis. Ele îșĭ sfîrșesc viața de regulă prin uneltele omului, care nu scie cruța nimic. Altcum și ele s'ar retrage la bĕtrânețe în speluncĭ sĕ móră în liniște.

Trad. de *Ioan Pop Reteganul.*

MULTE ȘI DE TÓTE.

Superstițiile Francesilor în anul 1903.

Anul 1903, ale căreĭ cifre adunate dau numĕrul de 13, a readus în discuție superstițiile poporuluĭ frances în acéstă privință.

Când se întîmplă ca un an sĕ conțină acéstă cifră, sĕ iau cele mai marĭ precauțiunĭ, pentru a se evita nenorocirile, ce s'ar puté întîmpla în cursul acelui an.

In Bretania toțĭ evită de a întîlni femei bĕtrîne.

In Bourgogne trecĕtorii dau banĭ cerșitorilor înainte ca aceștia sĕ céră.

In Champagne cineva e încântat când póte sĕ spargă din întîmplare un pahar din care n'a béut nimenĭ.

La Sud se consideră ca o fericită întêmplare, faptul că verșĭ fără sĕ vreĭ un pahar cu vin.

In Paris, din timpurile cele mai îndepărtate, s'a pretins că e forte avantagios pentru o femeie, ca prima persónă, care le uréză „la mulțĭ anĭ“ de anul nou, sĕ fie un bărbat.

Și décă au fericirea de a fi îmbrățișate de acel bărbat, apoi norocul lor pe acel an e asigurat.

*

O casă de gheață.

Un doctor holandes din Yokohama, Dr. Van der Heóden, a clădit o casă de ghiață, în care este apărat de baccilĭ și de cutremure de pămênt.

Acéstă casă are o lungime de cincĭ-spre-dece și jumĕtate metri și 5 metri înălțime Zidurile sunt de două rêndurĭ compuse din bucățĭ marĭ de ghiață, încadrate în ramă. Spațiul gol dintre cele două ziduri este plin cu o soluțiune de sare de nitrin ca sĕ reguleze temperatura din năuntru a casei. Pentru ca sĕ străbată lumina în casă, sunt așeḑate în zidurĭ discurĭ de geam, ér pentru pătrunderea aerului sunt așeḑate în pĕrețĭ numeróse tuburĭ, carĭ se astupă la timp cu vată.

*

Femeie devotată bărbatului.

Femeea Ana Traubner, din comuna Haida (Boemia) a luat o soluțiune de otravă și a murit în chinurile cele mai grozave.

Acéstă femee s'a ocupat tótă viéța cu spiritismul.

Într'o di a chemat spiritul sĕ-i spue ce face bărbatul ei, care a murit de mult. Mediul i-a spus, că bărbatul ei se găsesce într'o grădină cu trandafirĭ și că se rógă, ca nevasta lui sĕ-l visiteze.

Femeia, fiind pe deplin convinsă că este adevĕrat ce a spus spiritul și avênd dragoste nemărginită pentru bărbat, a luat otravă și a murit.

Vecinii povestesc, că au fost anunțațĭ de acéstă hotărîre cu câte-va dile mai înainte, însĕ nimenĭ nu lua în serios cuvintele spiritistei Ana din Boemia.

Așa femee devotată mai rar!

Calendarul sĕptĕmânei.

IANUAR (1903) are 31 dile. GERAR

Dilele	Călend. Iul v.	Călend. Greg.
Dum.	12 Sf. m. Tațiana	25 Int. lui Pavel
Lunĭ.	13 Sf. m. Ermiliu	26 Policarp
Marțĭ	14 P. ucișĭ în Sinai	27 S. I. Crist.
Merc.	15 C. Pavel Tibeus	28 Carol Marg.
Joi	16 In, lanț. a. Petru	29 Francisc
Viner	17 † C. păr. Anton.	30 Adelgunda
Sâm.	18 P. Atanas și Ciril	31 Virgilius

Têrgul de rimătorĭ din Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 20 Ianuarie n. de 21,663 capete, la 21 Ianuarie au intrat 305 capete și au eșit 219 capete, rĕmânênd la 22 Ianuarie n. un numĕr de 21,749 capete.

Se notéză marfa ungurésca: veche grea dela 121—122 fil. tînĕră grea dela 124—125 fil., de mijloc dela 123—124 fil. — Sêrbéscă: grea 122—124 fil., de mijloc 121—122 fil., ușóră 120—121 fil. kilogramul.

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 23 Ianuarie 1903.

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	13	60
„	Grâu mijlociu . . .	13	40
„	Grâu mai slab . . .	13	20
„	Grâu amestecat . .	10	—
„	Sĕcară frumósă. . .	8	80
„	Sĕcară mijlociă. . .	8	40
„	Orz frumos	7	20
„	Orz mijlociu. . . .	7	10
„	Ovĕs frumos. . . .	5	50
„	Ovĕs mijlociu . . .	5	30
„	Cucuruz	10	—
„	Mălaiu (meiŭ) . . .	8	—
„	Mazăre.	16	—
„	Linte	15	—
„	Fasole	17	—
„	Sĕmênță de in . . .	18	—
„	Sĕmênță de cânepă .	7	50
„	Cartofĭ.	1	30
„	Măzăriche.	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	—	96
„	Carne de porc . . .	1	04
„	Carne de berbece. .	—	72
100 kil	Sĕu de vită próspĕt .	44	—
„	Sĕu de vită topit . .	64	—

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil: **Traian H. Pop.**

Nr. 616—1903

PUBLICAȚIUNE

Se provócă toțĭ posesorii de cânĭ de pe teritoriul orașului Brassó, ca spre scopul conscrierei cânilor pe anul 1903 se ia dela oficiul orășenesc de dare până 10 Februarie a c. in primire foile de insinuare, și provĕdute cu datele recerute, sĕ le aștérnă aceluiașĭ oficiu, *cel mult până la 20 Februarie a. c.*

Pentru acei posesorĭ de cânĭ, carĭ nu pot scrie, se provĕd foile de insinuare, pe temeiul informațiunilor lor verbale de către oficiul orășenesc de dare cu datele recerute.

Acei, carĭ indecursul anului ajung in posesiunea unui câne, se îndatoréză, ca pe basa fóiei de insinuare sĕ arate indecursul de 3 dile oficiului orășenesc de dare, că posede câne.

Intrelăsarea insinuărei cânilor se pedepsesce, in sensul statutului de cânĭ, *cu pedépsă dela 1 cor. până la 100 coróne sĕu cu arestul corĕspundĕtor.*

Brassó, 22 Ianuarie 1903.

1—2. *Oficiul de dare orășĕnesc.*

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.